

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
Pedagogická
fakulta

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Pedagogická fakulta

Katedra primární a preprimární pedagogiky

Bakalářská práce

Bariéry v komunikaci mezi pedagogem v mateřské škole a rodiči

Vypracovala: Dita Alföldi

Vedoucí práce: doc. PhDr. Miluše Vítečková, Ph.D.

České Budějovice 2022

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem autorem této kvalifikační práce a že jsem ji vypracovala pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu použitých zdrojů.

V Českých Budějovicích, 28. března 2022

Dita Alföldi (v.r.)

Poděkování

Ráda bych poděkovala vedoucí práce doc. PhDr. Miluši Vítečkové, Ph.D. za cenné rady, trpělivost a odborné vedení bakalářské práce. Dále bych chtěla poděkovat všem pedagogům mateřských škol a rodičům dětí za ochotu a čas, který mi poskytli pro výzkumnou část bakalářské práce. V neposlední řadě bych chtěla poděkovat všem pedagogům Pedagogické fakulty Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích, kteří mě během studia provázeli. Velké poděkování patří mé rodině za podporu a toleranci.

ABSTRAKT

Bakalářská práce je zaměřena na komunikační bariéry mezi pedagogy v mateřských školách a rodiči dětí. Cílem práce je zjistit, jaké překážky brání ve vytvoření partnerského vztahu mezi učiteli a rodiči a jaká úskalí ovlivňují relevantní předávání informací o dětech a dění v mateřské škole. Teoretická část se věnuje pojmu komunikace v obecné rovině, její charakteristice, dělení, aktérům komunikace, zásadám efektivní komunikace, způsobům komunikace v mateřské škole a zabývá se možnými příčinami neúspěšné komunikace ze strany pedagoga a ze strany rodiče. Praktická část zkoumá prostřednictvím kvantitativního výzkumného šetření nejčastější metody komunikace mezi pedagogem a rodičem, zjišťuje, jaké jsou bariéry v komunikaci a hledá možné řešení pro předcházení a odstranění nalezených bariér. Výsledky dotazníkového šetření ukazují, že největší bariérou v komunikaci je nedostatek času, který brání předávání informací mezi oběma aktéry. Nejčastější a nejvíce oblíbenou formou komunikace je pro pedagogy i rodiče osobní setkání.

Klíčová slova: komunikace, bariéry, pedagog v mateřské škole, rodič

ABSTRACT

The bachelor thesis focuses on communication barriers between kindergarten teachers and parents of children. The aim of the thesis is to find out what barriers prevent the establishment of a partnership relationship between teachers and parents and what pitfalls affect the relevant transfer of information about children and events in kindergarten. The theoretical part is devoted to the concept of communication in general, its characteristics, division, actors of communication, principles of effective communication, methods of communication in kindergarten and deals with possible causes of unsuccessful communication on the part of the teacher and on the part of the parent. The practical part explores through a quantitative research investigation the most common methods of communication between educator and parent, identifies the barriers to communication and looks for possible solutions to prevent and remove the barriers found. The results of the questionnaire survey show that the biggest barrier in communication is the lack of time, which hinders the transfer of information between the two actors. The most frequent and most popular form of communication for teachers and parents is face-to-face meetings.

Keywords: communication, barriers, kindergarten teacher, parent

OBSAH

ÚVOD	7
1 KOMUNIKACE.....	8
1.1 Verbální a neverbální komunikace	10
2 KOMUNIKACE PEDAGOG – RODIČ.....	14
2.1 Učitel/ka	14
2.2 Rodiče.....	15
2.3 Efektivní komunikace mezi pedagogem a rodičem	16
2.4 Metody a formy spolupráce	18
2.4.1 Osobní komunikace	18
2.4.2 Hromadná komunikace	19
3 BARIÉRY V KOMUNIKACI	21
3.1 Chyby ze strany učitele	23
3.2 Chyby ze strany rodiče	24
3.3 Prevence komunikačních bariér	24
4 CHARAKTERISTIKA EMPIRICKÉHO ŠETŘENÍ	27
4.1 Výzkumné cíle.....	27
4.2 Výzkumné otázky.....	27
4.3 Metodika výzkumného šetření	28
4.4 Výzkumný soubor	28
5 VÝSLEDKY EMPIRICKÉHO ŠETŘENÍ.....	32
6 DISKUZE A ZÁVĚREČNÉ SHRNTÍ.....	52
ZÁVĚR.....	55
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A ZDROJŮ.....	56
SEZNAM PŘÍLOH.....	58

ÚVOD

Bakalářská práce je zaměřena na komunikaci mezi pedagogem v mateřské škole a rodiči dětí a na hledání možných úskalí v tomto vztahu.

Komunikace nás provází po celý náš život, díky ní dochází k dorozumívání (ale i nedorozumění) mezi lidmi, předávání informací a začleňování jedinců do společnosti. Děti získávají první zkušenosti s komunikací v primárním sociálním prostředí, kterým je rodina. Přejímají návyky od osob, s kterými jsou v bezprostředním kontaktu. Mezi druhým a třetím rokem se většinou seznamují s novým prostředím, kterým je mateřská škola. Dostávají se do kontaktu s jinými dětmi, pedagogy a dalšími zaměstnanci škol a osvojují si nové komunikační dovednosti.

Jedním z rámcových cílů předškolního vzdělávání je rozvíjení dítěte, jeho učení a poznání. Pro naplnění tohoto cíle považuji za nepostradatelnou součást potřebu komunikace mezi rodičem a pedagogem. A právě zde se mohou objevit bariéry, které mají negativní vliv pro navázání partnerského vztahu mezi rodičem a učitelem v mateřské škole.

Kontaktu s rodiči se učitelé v mateřské škole nevyhnou, je jejich každodenní náplní pracovního dne. Téma bakalářské práce jsem si zvolila, abych se na své budoucí zaměstnání pedagoga v mateřské škole dobře připravila nejenom ve vztahu k dítěti, ale také ve vztahu k rodičům.

Teoretická část bakalářské práce je zaměřena na pojem komunikace, její strukturu, funkci a zásady efektivní komunikace. Předkládá formy a metody spolupráce mezi pedagogy mateřské školy a rodiči a jejich roli v komunikačním procesu. Zmiňuje možné příčiny neúspěšné komunikace ze strany pedagoga a ze strany rodiče.

Cílem výzkumného šetření je zjistit, jaké jsou bariéry mezi pedagogem a rodičem, které ovlivňují vzájemný vztah a brání relevantnímu předávání informací o dětech a dění v mateřské škole, a hledat řešení pro předcházení a odstranění nalezených bariér. Dílčím cílem je zjistit nejčastější formy komunikace mezi rodiči a mateřskou školou.

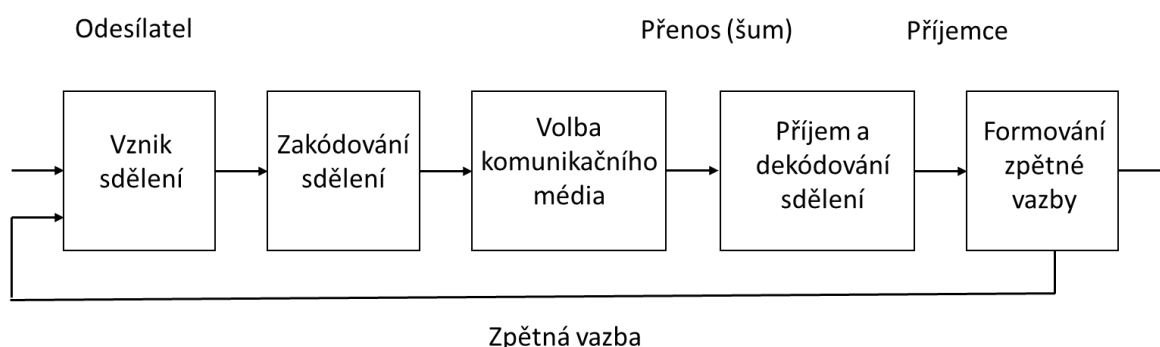
1 KOMUNIKACE

Dle oblasti použití předkládá český jazyk více významů pro pojem komunikace. V interpersonální oblasti se jedná o výměnu informací. V dopravní terminologii je pod slovem komunikace myšleno veřejné dopravní spojení či pozemní cesta. A v technickém odvětví je komunikace chápána jako sdělovací médium. Vzhledem k zaměření této bakalářské práce bude komunikace v textu chápána jako výměna informací mezi lidmi.

Komunikace patří k základním potřebám lidstva. Pomocí ní dochází k předávání informací, vysvětlování, popisování, vytváření vzájemných vztahů. Slovo pochází z latinského názvu *communicare*, které v překladu znamená „činit něco společným, spojovat, sdílet, radit se“ (Vybíral, 2009). Současný *Pedagogický slovník* definuje komunikaci jako „sdělování informací, myšlenek, pocitů, a jako prostředek dorozumívání, kdy je sledováno, kdo a co sděluje, za jakým účelem a pomocí čeho to sděluje a jaké se objevují při předávání informací obtíže“ (Průcha et al., 2013, s. 130).

Nakonečný (2020) zdůrazňuje v komunikaci mezilidské vztahy a sociální interakci. Součástí komunikačního procesu je tak sdělení (komuniké), osoba, která sděluje (komunikátor) a osoba, která zprávu přijímá (komunikant). Při přenosu zpráv dochází ke kódování a dekódování sdělení. Přičemž pro úspěšnou komunikaci je nutné, aby příjemce dekodoval stejné sdělení, které bylo vysláno komunikátorem (obr. 1). Vymětal (2008) dodává, že ke správnému dekódování přispívá aktivní naslouchání, zájem, akceptace, empatie a ověřování přijímaného sdělení. K přenosu informací dochází prostřednictvím komunikačních kanálů. Tímto prostředkem může být rozhovor, přednáška, dopis, e-mail, telefonát, jakožto média, rozhlas, televize, internet. Není možné zapomenout také na neverbální sdělování.

Obr. 1: Základní schéma komunikačního modelu

Zdroj: Vymětal (2008, s. 30)

Významnou roli při přenosu informací hraje komunikační šum, tedy cokoliv, co interferuje s příjmem sdělení a co v extrémním případě může zkreslit nebo narušit výsledek komunikačního procesu. Jedná se zejména o čtyři druhy komunikačního šumu: **fyzický** (okolní zvuky, malá písmenka v textu, nečitelný rukopis), **fyzilogický** (vada zraku, sluchu, výslovnosti), **psychologický** (člověk s psychickými problémy, předjímání myšlenek jiného) a **sémantický** (rozdílné jazyky, odborné výrazy) (DeVito, 2008).

Proces komunikace ovlivňují i další faktory, mezi které patří čas, prostředí, klima, vztahy, normy a v neposlední řadě osobnost aktérů.

Proces, během kterého se účastníci ovlivňují, stimulují či na sebe reagují, je možno chápat jako sociální komunikaci, která se pojí se sociální interakcí. Jedná se o transakční proces, kdy se role komunikátorů a komunikantů střídají. Proto přesto, i když někdy jedna strana nemá zájem komunikovat, svými signály, které vysílá, se svým okolím hovoří nepřetržitě. Komunikuje například, i když pouze přihlíží slovní výměně. Komunikace je tak při jakékoliv lidské interakci nevyhnutelná a nepřetržitá. Komunikace představuje neustálý proces (Mikuláščík, 2010).

Za součást sociální komunikace je považována pedagogická komunikace, prostřednictvím které dochází k realizaci výchovy, vzdělávání a plnění pedagogických cílů. Mezi účastníky pedagogické komunikace patří pedagog a žák a společná komunikace mezi žáky (Nelešovská, 2005).

Komunikace probíhá nejenom mezi lidmi navzájem, ale taktéž dochází ke komunikaci se sebou samým. Gavora (2005) pro tuto situaci zavádí termín intrakomunikace, během které si člověk klade otázky, přehodnocuje, argumentuje, a to jak ve vztahu k sobě samému, tak ve vztahu k druhým lidem.

Komunikace má vždy cíl a je uskutečňována s nějakým záměrem. Vybíral (2009) uvádí pět hlavních funkcí komunikace: **informativní**, jejíž cílem je předat zprávu, oznámit, prohlásit; **instruktážní**, která má navést, naučit, dát recept; **persuazivní**, jež vede k přesvědčování, zmanipulování a ovlivňování; **vyjednávací**, která usiluje o řešení a uzavření dohody, a funkci **zábavnou**, která má rozveselit a rozptýlit. Vymětal (2008) ještě doplňuje další cíle komunikace: **vzdělávací a výchovnou**, realizovanou prostřednictvím vzdělávacích institucí či samostudiem; **funkci osobní identity**, při které dochází k uvědomování si vlastního já; **socializační a společensky integrující**, která souvisí se sociální komunikací a vytváření vztahů s ostatními; **posilující a motivační**, jež vede ke zvyšování a udržování sebevědomí, a funkci **svěřovací a únikovou**.

Čapek (2013) uvádí dva způsoby vedení komunikace. Účastníci suportivní komunikace respektují druhého, naslouchají mu a jsou vůči němu empatičtí. Defenzivní komunikace přivádí účastníky do střehu, aktéři nemají zájem o pochopení toho druhého a nesledují význam obsahu komunikace.

1.1 Verbální a neverbální komunikace

Výměna informací mezi lidmi probíhá ve formě verbální a neverbální komunikace, přičemž se obě formy vzájemně doplňují nebo dokonce jedna druhou může plně nahradit. Slova se nedají odloučit od neverbálních složek komunikace (Mikuláščík, 2010).

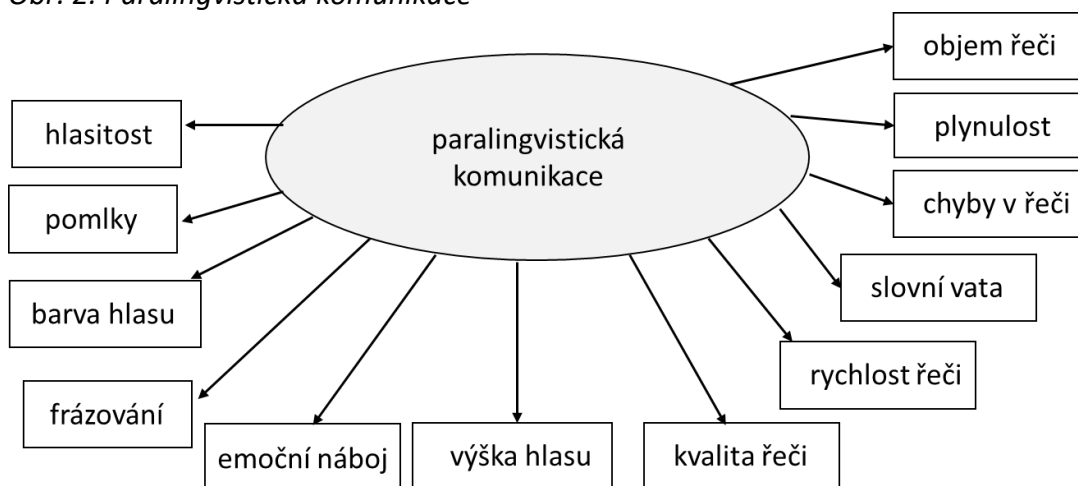
Verbální komunikace

Verbální komunikace představuje specifický lidský způsob komunikace. Pod pojmem se rozumí vyjadřování pomocí slov prostřednictvím příslušného jazyka. Pro vzájemné porozumění daného jazyka je potřeba zvládnout fonologický (zvuková stránka řeči), sémantický (význam slov) a syntaktický (řazení slov ve větě) systém používání slov (DeVito, 2008). Verbální komunikace může být přímá nebo zprostředkovaná, živá nebo reprodukováná, mluvená či psaná (Vymětal, 2008). Jak uvádí Mikuláščík (2010),

důležitou roli při používání všech jazyků hraje tzv. jazykové prostředí. Slova, která jsou používána v jednom prostředí, nemusí být vždy úplně vhodná v jiném prostředí. Je proto potřeba vždy zvážit danou situaci.

V rámci verbální komunikace jsou rozlišována denotační a konotační sdělení, přičemž denotace představuje objektivní význam termínů. Naproti tomu konotace se vztahuje k subjektivnímu a emocionálnímu vyjádření konkrétního mluvčího a posluchače (Vybíral, 2009). Konotační prvky tak dotvářejí denotační význam slova. Jedná se o doprovodné rysy verbální komunikace, kterými se zabývá paralingvistika (obr. 2). Vymětal (2008) mezi základní paralingvistické projevy řadí **hlasitost verbálního projevu**, která charakterizuje zaujetí mluvčího tématem a jeho snahu o získání pozornosti u posluchačů; **výšku tónu hlasu**, která charakterizuje individualitu mluvčího; **barvu a emoční zabarvení hlasu**, které bývají projevem emočního rozpoložení mluvčího; **rychlost projevu**, jež ovlivňuje srozumitelnost sdělení; **objem a kvalitu řeči**, pro které je charakteristické množství použitých slov a přesné vyjadřování; **plynulost řeči a používání pomlk**, přičemž pro zaujetí posluchačů je vhodné nehovořit naprosto plynule, ale při projevu používat navíc pomlky, měnit tempo řeči či zdůrazňovat akcenty; **slovní vata**, pod kterou se schovávají stereotypní projevy mluvčího, jež vyplňují mezery mezi slovy nebo větami a chyby v projevu, které mohou být různého charakteru, jako třeba špatná artikulace, nesprávná výslovnost, zadrhávání, kóktání, polykání koncovek či používání vulgarizmů a slangových výrazů.

Obr. 2: Paralingvistická komunikace

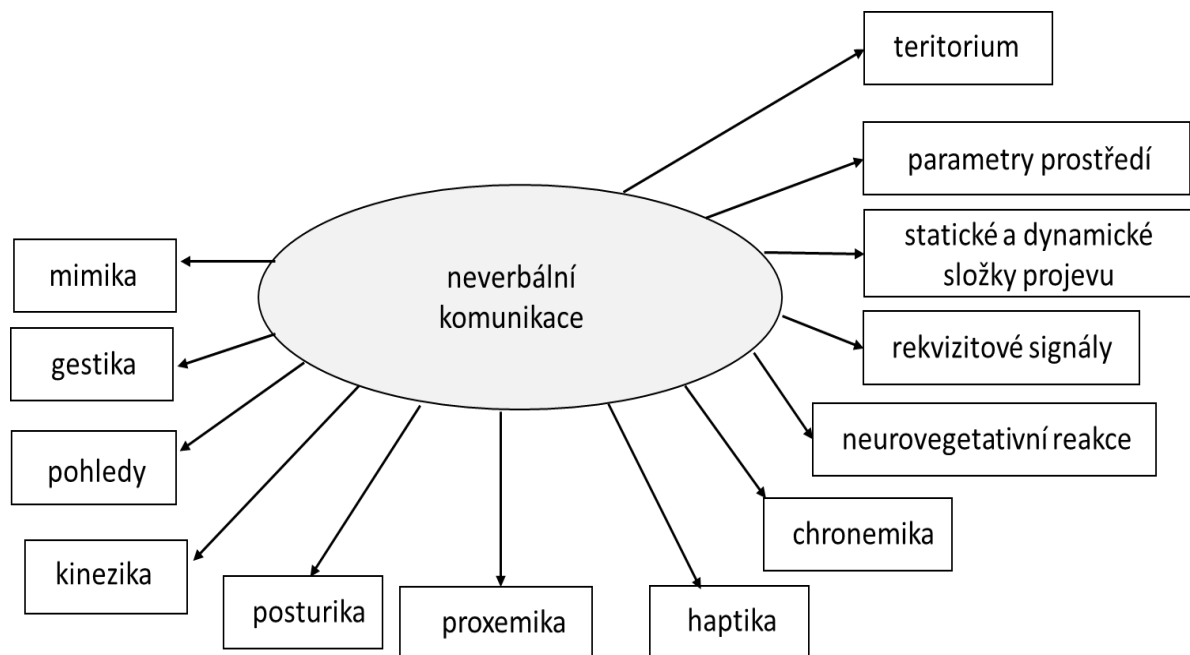
Zdroj: Mikuláščík (2010, s. 34)

Neverbální komunikace

Proces dorozumívání bez používání slov je považován za neverbální komunikaci. Pedagogický slovník definuje neverbální komunikaci jako „mimoslovní sdělování, které doplňuje, doprovází a zpřesňuje verbální komunikaci“ (Průcha et al., 2013, s. 172). Jedná se o jakousi řeč těla, kdy posluchač získává informace od mluvčího z jeho celkových pohybů. Chápání neverbální komunikace nemusí být vždy správně interpretované, velký vliv hrají například kulturní odlišnosti. Řeč těla se většinou odehrává na nevědomé úrovni. Člověk mluví, i když mlčí (Vymětal, 2008). Díky neverbální komunikaci na sebe dokáže člověk prozradit věci, které by mnohdy raději zanechal v utajení. Ve vztahu k verbální komunikaci plní neverbální komunikace několik funkcí: zdůrazňuje, doplňuje, reguluje, reaguje, opakuje, zesiluje, nahrazuje (DeVito, 2008).

V rámci neverbální komunikace je největší pozornost věnována pohybům v oblasti hlavy a obličeje, následují pohyby rukou a paží a teprve pak pohyby těla a nohou (obr. 3).

Obr. 3: Neverbální komunikace

Zdroj: Mikuláščík (2010, s. 34)

Mimické signály, které se odehrávají v obličejové části, vyjadřují emoční rozpoložení jedince. Z mimiky je možné přečíst např. radost, smutek, štěstí, spokojenost, zaujatost, rozčílení, klid, překvapení. Velmi důležitou roli při neverbální komunikaci hraje **oční kontakt**, který ovlivňuje vzájemné působení mluvčího a posluchače. **Gestika** doplňuje verbální komunikaci pohyby rukou, hlavy nebo nohou. Většinu gest rozdělujeme na ilustrační, regulační a znakovou. **Kinezika** rozpoznává jedince dle spontánních individuálních pohybů, např. chození po místnosti sem a tam, škrábání se na hlavě, mrkání, kousání se do rtů, typický styl chůze a stání. **Haptika** představuje doteky. Ty mohou mít při komunikaci různý význam – přátelský, nepřátelský, formální, neformální, intimní nebo profesní. Na dotyky reagují jedinci různě, někteří se dotýkají více, pro jiné jsou doteky nepříjemné, proto je potřeba přistupovat k ostatním s respektem. **Proxemika** označuje vzdálenost mezi lidmi při vzájemné komunikaci. Je na ní nahlíženo z horizontálního i vertikálního úhlu. Horizontální vzdálenost rozlišuje čtyři základní zóny – intimní (do 60 cm), osobní (1–2 m), společenská (1–10 m) a veřejná (2–100 m). Komplexním držením těla v rámci neverbální komunikace se zabývá **posturika** (Vymětal, 2008).

Mikuláščík (2010) uvádí další složky neverbální komunikace, které ovlivňují vzájemnou interakci lidí, první dojem a celková image, vnímání barev a stylu oblékání, vnímání pachů, neurovegetativní reakce, společenské chování, prostředí, ve kterém se jedinec pohybuje, způsob, jakým dokáže člověk využívat svůj čas (chronemika), emoční inteligenci a komunikaci činy neboli soulad verbálního sdělení s praktickou činností.

2 KOMUNIKACE PEDAGOG – RODIČ

Při nástupu dítěte do mateřské školy se začíná budovat dlouhodobý vztah mezi pedagogem a rodičem. Výměna informací mezi těmito aktéry je velmi důležitá pro zdravý vývoj dítěte a budování kladných emočních vztahů ve triádě pedagog – rodič – dítě a pozitivního klima ve třídě. Vzdělaný pedagog ví, co se může dítě v mateřské škole naučit a jakým způsobem vzdělávání realizovat, rodič zase zná nejlépe slabé a silné stránky svého dítěte a je odborník na výchovu vlastních dětí.

Na spoluúčast rodičů nezapomíná ani Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání, který ve své sedmé kapitole definuje povinnosti pedagoga a možnosti rodičů na předškolním vzdělávání (RVP PV, 2021, s. 34):

- Ve vztazích mezi zaměstnanci školy a rodiči panuje oboustranná důvěra, otevřenost, vstřícnost, porozumění, respekt a ochota spolupracovat.
- Učitelé sledují konkrétní potřeby dětí a snaží se jim porozumět a vyhovět.
- Rodiče mají možnost podílet se na dění ve školce. Jsou pravidelně informováni, co se v mateřské škole děje.
- Učitelé pravidelně informují rodiče o prospívání jejich dítěte a individuálních pokrocích v rozvoji a učení. Domlouvají se s rodiči na společném postupu.
- Zaměstnanci školy chrání soukromí rodiny. Nezasahují do soukromí rodiny, vyvarují se přílišné horlivosti v poskytování nevyžádaných rad.
- Mateřská škola poskytuje rodičům poradenský servis v otázkách výchovy a vzdělávání předškolních dětí.

2.1 Učitel/ka

Průcha, Walterová a Mareš (2013) definují učitele jako osobu podněcující a řídící učení jiných osob. Učitel je jedním z hlavních aktérů vzdělávacího procesu, profesně kvalifikovaný pedagogický pracovník, který disponuje odbornými kompetencemi. Těmi se rozumí soubor osobnostních a odborných předpokladů pro výkon učitelské profese.

Syslová (2013) popisuje sedm profesních kompetencí vztahujících se přímo k profesi učitele mateřské školy: kompetence předmětové, kompetence didaktické a psychodidaktické, kompetence pedagogické, kompetence diagnostické a intervenční,

kompetence sociální, psychosociální a komunikační, kompetence manažerské a normativní, kompetence profesně a osobnostně kultivující. Větší část těchto kompetencí je zaměřena na vzdělávání a výchovu dětí předškolního věku. Učitel ale přichází do kontaktu i s rodiči, ke kterému se vztahuje zejména dovednost komunikační. Úspěšnost/neúspěšnost vzájemné komunikace je ovlivněna právě komunikačními dovednostmi aktérů, jakým způsobem jsou informace předávány a přijímány, jaká je zpětná vazba, jak se z konverzace poučit do budoucnosti.

Povolání učitele mateřské školy je velmi náročné. Na osobou pedagoga jsou kladeny vysoké nároky a vysoká zodpovědnost. Každý účastník pedagogického prostředí očekává od pedagoga něco jiného. Jinak vidí učitele rodiče dětí, jiné vlastnosti a chování si představují u pedagoga děti. Jiné očekávání má od pedagoga vedení dané vzdělávací instituce a jinak se vidí samotný učitel. Pedagog představuje morální vzor a svým chováním a neformální autoritou podněcuje a podporuje prosociální chování ve společnosti.

2.2 Rodiče

Pro pedagogy je zcela zásadní pro vzdělávání a výchovu dítěte znát rodinné prostředí, ze kterého dítě do mateřské školy přichází. Rodinné faktory mají výrazný vliv na chování dětí ve školním prostředí, např. rozvod rodičů, úmrtí, šikana, nemoc v rodině. Jejich znalost může učitelům pomoci k vysvětlení neočekávaných reakcí u dítěte. Rodinné záležitosti ovlivňují nálady a citlivost dítěte a jeho reakce vůči okolnímu prostředí. Rodiče jsou pro dítě emocionálně významnou autoritou. Představují pro ně ideál, se kterým se dítě identifikuje a přijímá jejich hodnoty. Dítě se začíná formovat v primárním sociálním prostředí, kterým je rodina. Jeho vývoj je tak ovlivněn typem rodinné výchovy. Výchovné rodinné styly zkušený pedagog většinou pozná velmi rychle po pár setkáních. Rodiče se stejným způsobem jako k dětem často chovají i k pedagogům.

Autoritářská výchova je založena na agresivitě, příkazech a násilí, **liberální výchova** dává naopak dětem bezednou svobodu bez nastavení jakýchkoliv pravidel a **demokratická výchova** se snaží o harmonii mezi nároky rodinného prostředí a prostorem a svobodou jedince (Procházka, 2017).

Ve vztahu ke škole jsou rodičům vymezovány role ve smyslu sociálních interakcí. Šedová (2004) uvádí čtyři role, ve kterých rodiče nejčastěji vystupují: klienti, partneři, občané, problém. **Klientský model** vnáší do pohledu na rodiče dvě možné perspektivy. První chápe učitele jako odborníky, kteří vědí, jak se o své zákazníky nejlépe starat. Druhý náhled považuje rodiče za odborníky na výchovu vlastních dětí, kteří vědí, jaké služby školy požadovat. Rodiče jako klienti se do vzdělávání aktivně nezapojují, využívají možnosti volby „kup nebo nechej být“, nejsou-li spokojeni, posílají své dítě na jinou školu. **Partnerský přístup** nabízí rovnoprávný vztah oběma stranám, který v sobě nese sdílení informací, odpovědnosti, rozhodování. Cíl rodičů a pedagogů je stejný, správný a prospěšný vývoj dítěte. **Role občana** je vymezována jako typický vztah mezi občany a státními institucemi, přičemž rodiče jako občané uplatňují svá práva a své odpovědnosti vůči školám. V individuální poloze vystupuje rodič jako občan, který může uzavřít smlouvu na konkrétní vzdělávací službu, nebo jako subjekt, který má přístup ke státem poskytovaným vzdělávacím službám. **Role rodiče jako problému** je odvozena spíše z reality škol než z teoretického východiska. Vidí rodiče ve třech rovinách, *nezávislé*, kteří se školou téměř nekomunikují, *špatné*, kteří nemají zájem o vzdělávání a výchovu svých dětí, a *snaživé*, kteří jsou vůči škole velmi aktivní a požadují po učitelích podrobné zprávy o vzdělávacích postupech a pokroku svých dětí.

2.3 Efektivní komunikace mezi pedagogem a rodičem

Spolupráce mezi pedagogem a rodičem funguje nejlépe na bázi partnerství, otevřenosti, porozumění, vstřícnosti, respektu a výměně informací. V počáteční fázi komunikace je proto důležité navázání pozitivního kontaktu s druhou stranou a vytvoření důvěry, otevřenosti a respektu mezi komunikátorem a komunikantem.

Učitelé jsou při své přípravě na budoucí zaměstnání vzdělávání primárně ve vztahu k dítěti. Na kontakt s dospělými nejsou zcela trénovaní, a proto pro některé pedagogy může setkání s rodiči představovat stresovou situaci. Při kontaktu s rodiči tak nesmí zapomínat na rovnocenný vztah. Rodič se musí i při konfrontaci cítit vždy příjemně a musí cítit, že pedagog chce vždy pomoci, nesmí mít pocit, že na něj pedagog útočí či ho dokonce ponižuje (Feřtek, 2011). Zákaz používání vulgárních slov a vhodnost používání

spisovné češtiny je samozřejmostí. Do mateřských škol stále přichází rodiče narození v 70. letech minulého století, které mají ze svých dětských let ne vždy příjemné vzpomínky na léta strávená v mateřské škole. Přenos informací byl v minulosti po dlouhou dobu zaměřen pouze jednosměrně a k setkávání rodičů a pedagogů docházelo většinou pouze v případě řešení problémů (Rabušicová et al., 2004). Pedagogové byli považováni za experty na výchovu dětí a na názor rodičů nebyl brán zřetel. Škola byla chápána jako stanovená autorita v otázkách výchovy a vzdělávání dětí. Současný osobnostně orientovaný model výchovy a vzdělávání našťestí strategii výchovy změnil a rodina v ní zastává dominantní roli při rozvoji dětí (Opravilová & Gebhartová, 2011).

K vzájemné spolupráci přispívá společný cíl. A tím je v mateřské škole optimální a zdravý vývoj dítěte, jeho učení a poznání, osvojení si základů hodnot, na kterých je naše společnost založena a získání osobní samostatnosti (RVP PV, 2021). Stejně jako pedagogové, tak i rodiče by neměli brát kritiku jako osobní útok, ale jako snahu o pomoc pro správný vývoj dítěte.

Feřtek (2011) uvádí další pravidla pro efektivní komunikaci mezi rodičem a pedagogem. Tím je respektování učitele jako odborníka na vzdělávání ze strany rodiče. Rodič nesmí nikdy učitele před svými dětmi pomlouvat a kritizovat. A zároveň pedagog musí respektovat každého rodiče při zapojování/nezapojování do společných aktivit. Rodič nesmí mít pocit, že je do něčeho tlačěn, pedagog musí zachovávat zásadu dobrovolnosti.

I když může být pro pedagogy komunikace s některými rodiči nepříjemná, není možné s rodiči nekomunikovat. Včasné předávání informací o dítěti pomáhá předcházet případným problémům ve vývoji dítěte, naopak oddalování může potíže prohlubovat. Vždy je nutné myslet na dobro dětí a oprostít se od případných nesympatií. Společné hledání řešení a zpětná vazba od rodičů přispívají k uklidnění situace. Stejně jako aktivní naslouchání a empatické cítění, které je vhodné podpořit očním kontaktem během konverzace s rodiči, odstraněním fyzických bariér, které se vyskytují mezi pedagogem a rodičem, neskákáním do řeči, vyjadřováním zájmu o to, co rodič říká, a snahou o pochopení situace nebo problému z pozice rodiče a vcítění se do jeho pocitů (Webster-Stratton, 2000).

Na rodiče působí příznivě, pokud je pedagog optimistický a zastává spíše pozitivní postoj k životu. To uvádí ve své publikaci i Čapek (2013) a přidává další doporučení pro

pedagogy, jak získat rodiče ke spolupráci. Vystupovat jako profesionál a odborník na předškolní vzdělávání, volit vhodnou komunikaci s rodiči, jejímž cílem je vždy oboustranná snaha o dobro dítěte a projevovat vstřícnost a pochopení vůči rodičům.

2.4 Metody a formy spolupráce

Z Rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání vyplývají povinnosti pedagoga vůči rodičům:

- usiluje o vytváření partnerských vztahů mez školou a rodiči;
- umožňuje rodičům přístup za svým dítětem do třídy a účastnit se jeho činností;
- umožňuje rodičům účastnit se na tvorbě programu školy a na jeho hodnocení;
- umožňuje rodičům aktivně se podílet na adaptačním procesu;
- vede s rodiči dítěte průběžný dialog o dítěti, jeho prospívání, rozvoji a učení.

(RVP PV, 2021, s. 47)

Komunikace s rodiči je součástí každodenní náplně pracovního dne pedagoga. K setkání dochází pravidelně při předávání a vyzvedávání dětí. To jsou okamžiky, které může pedagog využít pro pochvalu dětí a stručné zhodnocení dne v mateřské škole.

Na komunikaci mezi pedagogem a rodičem je možné nahlížet ze dvou rovin – osobní a hromadné komunikace.

2.4.1 Osobní komunikace

V mateřské škole se mohou vyskytnout záležitosti, které je vhodné řešit v soukromí bez přítomnosti jiných osob. Osobní komunikace předpokládá pouze styk rodinného příslušníka nebo příslušníků konkrétního dítěte s jeho pedagogem. Pro efektivní komunikaci je potřeba toto setkání naplánovat a udělat si na něj dostatek času. Je vhodné využívat konzultačních hodin pedagoga, které bývají vyvěšené na nástěnce, nebo si s ním předem domluvit osobní schůzku. Osobní komunikace může nicméně probíhat i telefonickou či písemnou formou. K telefonickému kontaktu dochází ve většině případech pro sdělení náhlých situací (např. omluva, zranění, nemoc, odhlášení obědů). Písemná forma (dopis, e-mail, SMS) je vhodná pro informování rodičů ohledně

plánovaných akcí v mateřské škole. Ještě před nástupem dítěte do mateřské školy rodiče vyplňují dotazník o svém dítěti, který je také možné považovat za osobní komunikaci.

2.4.2 Hromadná komunikace

Feřtek (2011) a Lážová (2013) řadí na první místo kontaktu s rodiči **třídní schůzky**. Ty se konají několikrát do roka a mají zejména informativní charakter, většinou o prospěchu a chování dětí a aktivitách vzdělávacího zařízení. Vítaná je diskuze mezi rodiči a pedagogy na aktuální témata. Naopak nevhodné, ba dokonce nežádoucí je komentování chování dítěte před ostatními přítomnými rodiči.

Oblíbenou formou setkávání jsou **společné akce, výlety, školy v přírodě, vánoční besídky, šerpování předškolních dětí** nebo **tvořivá odpoledne**. Při těchto aktivitách je důležité myslet na čas konání akce, aby vyhovoval většině rodičů a nebyl pro rodiče spíše přítěží. Společná setkávání jsou prospěšná pro všechny tři strany, děti předvedou své dovednosti a pochlubí se prostředím, ve kterém tráví někdy více než polovinu dne, rodiče se blíže seznámí s vnitřními i venkovními prostory školy a jejím fungování a pedagogové mohou neformálně pohovořit s rodiči dětí. Mnohdy mezi rodiči během těchto setkání vznikají nová přátelství.

Dalším komunikačním prostorem jsou **nástěnky** v mateřských školách. Otázkou je, jak jsou rodiči sledovány. Při své praxi jsem si všimla, že se rodiče často ptali učitelů na věci, které byly již delší dobu na nástěnce vyvěšeny. Nástěnky mají informativní charakter, poskytují rodičům informace o dění v mateřské škole. Zároveň jsou na nástěnky umísťovány výtvary dětí. Ztotožňuji se s názorem Lážové (2013), která přisuzuje nástěnkám mimo jiné funkci srovnávací. Je to ale správně? Proč prezentovat výkresy všech dětí, čímž pak rodiče hodnotí jak svoji ratolest, tak srovnávají mezi ostatními? Ne všechny děti přece musí umět kreslit. Mohou být šikovné v jiných oblastech, které ale již rodičům ke komparaci nabízeny nejsou, např. sport, zpěv, empatická reakce.

Moderní technologie představují další komunikační kanály, kterými jsou **webové stránky, SMS zprávy a e-mailová komunikace**. Zrychlují předávání informací a umožňují hromadné informování. Rodiče tak mají možnost se podívat například na jídelní lístek

nebo připravované aktivity v mateřské škole. V žádném případě by ale tato forma neměla nahrazovat osobní kontakt.

Čapek (2013) ve své knize věnuje velký prostor formám spolupráce s rodiči. Jeho kniha je cílena zejména na základní a středoškolské vzdělání, metody spolupráce s rodiči nicméně mohou být aplikovatelné i na předškolní vzdělávání. Na základě rozhovorů s rodiči z ostatních koutů světa poskytuje čtenářům komparaci spolupráce pedagog – rodič ze zahraničí.

3 BARIÉRY V KOMUNIKACI

Cílem mé bakalářské práce je zjistit, jaké překážky brání rodičům a pedagogům mateřských škol ve vzájemné komunikaci a předávání relevantních informací o dítěti a činnostech v mateřské škole. Oběma stranám záleží na správné výchově a vzdělávání dětí, přesto se mohou objevit bariéry, které interpersonální komunikaci brání.

Vymětal (2008) definuje komunikační bariéry jako překážky, které musí být při komunikaci překonávány nebo které uskutečnění komunikace brání.

Pedagogický slovník podává dvě vysvětlení pro pojem komunikační bariéra. Jedná se o překážku vznikající při osvojování cizího jazyka a dále překážky somatické (vada sluchu, řeči, nemoc), psychické (tréma, mentální postižení), jazykové (neznalost daného jazyka), sociální (ostýchavost, různé kultury), environmentální (hluk) (Průcha et al., 2013).

Mikuláščík (2010) rozděluje komunikační bariéry na **interní** a **externí**. Jako nejčastější interní bariéru vidí obavu z neúspěchu a selhání. Problémy osobního rázu projevující se v emočním prožívání mohou vést ke snížení sebekontroly diskutujících. Pokud přichází na schůzku člověk plný vzteku a zloby, dokáže mít velmi těžko pod kontrolou dodržování morálních pravidel. Další interní bariéru představuje nesoustředěnost. Nevnímá-li jeden z účastníků danou diskuzi, může docházet k nesprávnému dekódování zprávy. Výkonnost v poslouchání ovlivňuje dále fyzické nepohodlí, způsobené například nemocí nebo vadou sluchu či zraku. Sémantické bariéry, při kterých odesílatel a příjemce zprávy zpracovává různé významy pro stejné slovo nebo výraz, jsou další významnou překážkou v komunikaci. Nesympatie, či dokonce xenofobie má za důsledek povyšování, neúctu a absenci respektujícího chování. Předpojatost a předsudky škatulkují komunikačního partnera již před zahájením samotné komunikace. V případě, že se pedagog s nějakou výše zmíněnou překážkou setká, měl by zůstat klidný, neprojevovat emoce, snažit se být empatický a využívat svoje sociální a komunikační dovednosti v podobě efektivní komunikace. Schůzce s rodiči by měla předcházet důkladná příprava, mělo by se jí věnovat dostatek času a samotný průběh by měl probíhat v přátelské atmosféře.

Mezi externí bariéry řadí Mikuláščík (2010) vlivy prostředí, které mohou narušovat komunikační proces. Patří sem hluk nebo vizuální rozptylování, ale také například uspořádání nábytku v místnosti. Například pokud stojí mezi komunikujícími stůl, může

působit rušivě, stejně jako nedodržování zóny osobního prostoru. Komunikaci mohou výrazně ovlivňovat i demografické rozdíly ve věku nebo pohlaví diskutujících projevující se v nadřazenosti a povyšování.

Vybíral (2009) zdůrazňuje při komunikaci naslouchání a zmírnění hodnocení. Problémem současnosti je, že neustále někoho srovnáváme s ostatními. Každý člověk je ale jedinečný svými vlastnostmi, dovednostmi, schopnosti. Cílem aktérů komunikace v mateřské škole není útok. Vždy bychom měli mít na paměti, že jde v první řadě o osobnostní rozvoj dítěte.

Pozitivní vztah mezi pedagogem a rodičem nemůže fungovat, pokud je používána negativní komunikace. Vymětal (2008) pod tímto pojmem uvádí odmítání, atakování, nesouhlas, kritiku, odpor a používá pro tento vztah název devalvace, při kterém dochází ke snižování sebevědomí jednoho z aktérů, čímž následně nastává problém v celém komunikačním procesu. Děje se tak například při křivém obviňování, zneužívání důvěry, rozšiřování fám a pomluv, kritice, kdy místo toho, aby jedinec připomínky přijmul, ověřil je a vyvodil z nich ponaučení, tak raději zaujme útočný postoj s cílem protivníka zničit nebo alespoň ho zesměšnit. Do negativní komunikace je dále zařazováno agresivní chování, manipulativní chování, lhaní, šikanování, urážky, dezinformace či konflikty.

V rámci projektu *Tvorba metodiky na poskytování včasné péče dětem ze sociokulturního znevýhodnění a její implementace do mateřských škol* realizovaného v letech 2011–2012 ve 13 mateřských školách v Olomouckém kraji a v kraji Vysočina Centrem pro veřejnou politiku bylo zjištěno, že budování vztahů s rodiči je pro pedagogy jeden z nejobtížnějších úkolů. Mezi nejčastěji zmiňované překážky pro navázání partnerského vztahu spatřovali vzájemné obviňování z nezájmu, obavu pedagogů, že je budou rodiče považovat za nekompetentní, neochotu rodičů v navazování vztahů po jedné negativní zkušenosti s mateřskou školou, přílišnou zaměstnanost rodičů, kterým již nezbývá čas pro zapojení se do školních aktivit, a nedostatek dovedností pedagogických pracovníků pro navazování kontaktů s rodiči (Dobrovolná et al., 2015).

3.1 Chyby ze strany učitele

Učitelé se při svém vzdělávání a přípravě na své budoucí povolání pedagoga zaměřují převážně na výchovu a vzdělávání dětí. Při kontaktu s rodiči se pak dopouštějí chyb, které mají vliv na jejich vzájemný vztah. Jedná se zejména o tato úskalí (Lindner, 2019):

- Ty výroky / výtky
(„Proč jste nedala Vítkovi teplejší bundu, když jste věděla, že jdeme ven?“);
- Hodnocení rodičů a pochybnosti
(„V tom nemáte pravdu, že Vítek neubližuje ostatním dětem.“);
- Bagatelizování problémů a odvádění pozornosti
(„Není to tak špatné s Anežkou, ona se to určitě časem naučí.“);
- „Dobré“ nevyžádané rady
(„Měli byste Vítkovi věnovat více času.“);
- Podsouvání vlastních názorů
(„Vám záleží pouze na vaší dceři.);
- Poučování
(„Už jsem vám to přece několikrát říkala.“);
- Výhružky
(„Jestli teď ve výchově Vítkova nezasáhnete, bude vás to v budoucnu mrzet.“);
- Protiútok
(„Proč jste se nezmínili už dříve, že vám něco vadí.“);
- Vyptávání rodičů
(„Jak jste na ten nápad přišli?“);
- Zabíjäcké fráze
(„To nejde.“ „To by mohl říct každý.“);
- Vyhýbavé obraty
(nějak, možná, mohlo by, případně, nejspíš).

V sociální percepci se pak jedná o haló efekt, efekt prvního dojmu, efekt sociálního postavení, nálepkování, logickou chybu.

3.2 Chyby ze strany rodiče

Za velký problém vnímám nedostatek času a současnou uspěchanou dobu. Rodiče přivádí do mateřské školy dítě, aby o něj bylo postaráno v době, kdy oni sami musí pracovat. Více se o dění ve třídě/škole nezajímají. Ke kontaktu mezi pedagogem a rodičem pak často dochází pouze ve chvíli, kdy nastane nějaký problém. Zaujímají útočnou pozici, což k rozvoji pozitivních vztahů rozhodně nepřispívá. Feřtek (2011) se domnívá, že rodiče vycházejí ve svých představách o škole z vlastní zkušenosti. Školu vnímají jako represivní instituci, která ohrožuje jejich osobnost. Zároveň se objevují rodiče, kteří se školou nekomunikují z důvodu obavy, že kritika poškodí jejich dítě.

Nedůvěra a žárlivost jsou další překážky, které se u rodičů mohou objevit. Nepovažují pedagogy za experty na vzdělávání, bojí se jim sdělovat důvěrné informace o dítěti, podceňují jejich schopnosti a žárlí na novou autoritu pedagoga, se kterou se dítě setkává.

3.3 Prevence komunikačních bariér

Komunikační proces představuje výměnu informací prostřednictvím kódování a dekódování zpráv mezi aktéry komunikace. Aby došlo ke správnému dekódování, je potřeba dodržet určitá pravidla a zásady, mezi které patří: zpětná vazba, aktivní naslouchání, akceptace, empatie, autenticita, kontrola emocí, jednoduchý jazyk.

Zpětná vazba zjišťuje, že mluvčí i posluchač přijímá stejné sdělení. Předchází tak nedorozumění a nepochopení, které by mohlo vyústit v negativní komunikaci. Zpětná vazba je reakcí na určité sdělení. Existují dva druhy zpětné vazby, pozitivní a negativní. Pozitivní je zaměřena na pochvalu a uznání. Negativní v sobě nese kritiku a upozornění na nežádoucí chování.

Aktivní naslouchání spočívá v soustředěnosti na to, co mluvčí říká a ve snaze o pochopení sdělovaného obsahu a vcítění se do emocionálního stavu komunikátora (Lindner, 2019). Pedagog se každý den setkává s rodiči při příchodu a odchodu dětí. Zároveň ale musí svoji pozornost věnovat dětem. Rodiče mají někdy potřebu s pedagogem v těchto ranních a odpoledních hodinách rozmlouvat více než je zdrávo,

logicky tak dochází k rozptylování pedagoga, který nemá možnost se plně rodiči věnovat a naslouchat mu.

Akceptace znamená přijetí člověka bez podmínek. Obava dětí z nového prostředí, neklid rodičů při předávání dětí nebo nervózní chování učitelky, která má na starosti velký počet dětí, to jsou příklady, kde by měla mít akceptace své místo. Vzájemné pochopení a přijetí je základem pro celkové pozitivní klima (Koťátková, 2014).

Empatie představuje vcítění se do prožitků druhého a takové přijetí, v jakém se v tu chvíli člověk nachází. Jak rodiče, tak učitelé se u druhého mohou setkat s neklidem, nervozitou, obdivem, spěchem, obavou, dobrou nebo špatnou náladou, radostí, smutkem apod.

Autenticita je vnímána jako přirozenost a pravdivost, díky níž se účastníci komunikace stávají čitelnými a transparentními, čímž dochází ke snadnějšímu budování důvěry. Velmi souvisí s přijetím sama sebe. Pokud se například bude člověk snažit být expertem ve věcech, které mu nejsou úplně známé, velmi rychle se to projeví na jeho chování a nepřinese to žádná pozitiva do vzájemného vztahu (Lindner, 2019).

Emoce jsou součástí každé komunikace. V případě, že se mluvčí při výměně informací dostává do takové situace, kdy přestává svoje emoce ovládat, je lepší rozhovor ukončit a vrátit se k němu až po uklidnění. Předejde se tak nesprávné interpretaci nebo špatnému rozhodnutí.

Jazykové vyjadřování má velký vliv na kódování a dekódování zprávy. Při konverzaci je doporučeno nahradit dlouhá souvětí jednoduchými větami a z mluvy vypustit cizí slova, pokud mezi s sebou nekonverzují odborníci, kteří používanou terminologii běžně používají. Důležité je neskákat druhému do řeči.

Feřtek (2011, s. 95) uvádí deset pravidel komunikace pro učitele a rodiče.

Pro učitele:

- Mluvte s rodičem jako s rovnoprávným partnerem.
- Vnímejte rodiče jako „experta“, který nejlépe zná své dítě.
- Komunikujte s rodiči přímo, ne prostřednictvím dětí.
- Berte dítě jako plnoprávnou součást učitelско - rodičovské debaty o něm.
- Nevnímejte každý dotaz či kritiku jako osobní útok.

Pro rodiče:

- Nedívejte se na učitele jako na protivníka, ale na spolupracovníka při výchově dítěte.
- Nejednejte s ním jako s pedagogickým sluhou a respektujte jeho odbornost.
- Přicházejte do školy se zdvořilým dotazem, ne s odhodláním bojovat.
- Ověřujte si informace od svého dítěte, bývají často zkreslené.
- Nepomlouvejte nikdy učitele svých dětí a rozhodně ne, když to mohou slyšet.

Bez rodičů to v mateřské škole nepůjde. Aby mohla komunikace a spolupráce s rodiči správně fungovat, je potřeba nastavit respektující partnerský přístup a při každém setkání jednat jako rovný s rovným. Což je velmi snadné uvést, nicméně mnohdy velmi složité realizovat. Setkávají se zde pedagogové a rodiče s různými názory, s jinými vlastnostmi, s rozdílným vzděláním, dochází ke střetu věkových skupin. Každý člověk je individualitou. Najít společnou řeč může být často velmi těžkým úkolem.

Následující praktická část bakalářské práce se snaží nalézt překážky, které vzájemné komunikaci mezi pedagogem a rodičem brání, a to z pohledu jednotlivých aktérů.

4 CHARAKTERISTIKA EMPIRICKÉHO ŠETŘENÍ

Dále prezentované výzkumné šetření je věnováno problematice komunikace mezi pedagogy v mateřské škole a rodiči a hledání možných příčin, které vzájemné spolupráci brání. Výzkumné šetření má kvantitativní charakter a bylo uskutečněno pomocí dotazníků.

4.1 Výzkumné cíle

Hlavním cílem výzkumu je zjistit, jaké jsou bariéry v komunikaci mezi pedagogem a rodiči v mateřské škole, jež ovlivňují vzájemný vztah a brání relevantnímu předávání informací o dětech a dění ve škole a hledání řešení pro jejich předcházení a odstranění.

- Dílčím cílem je nalezení nejčastějších forem komunikace mezi rodiči a mateřskou školou.
- Dalším dílčím cílem je zjistit, jestli existuje rozdíl v komunikaci mezi rodičem a pedagogem v mateřské škole na vesnici a ve městě.

4.2 Výzkumné otázky

Na základě stanovených výzkumných cílů pro empirické šetření byly zformulovány tyto výzkumné otázky:

- Jaké jsou bariéry v komunikaci mezi rodičem a pedagogem v mateřské škole, specifikace bariér ze strany učitelů a rodičů?
- Jaké formy komunikace používají učitelé ke komunikaci s rodiči?
- Jakou formu komunikace rodiče upřednostňují?
- Jsou informace, které dostávají rodiče od pedagogů, dostatečné?
- Jaké informace rodiče od pedagogů nejvíce vyžadují?
- Jak se zapojují/nezapojují rodiče do dění v mateřské škole?
- Jak rodiče vnímají učitele?
- Mají učitelé v mateřských školách možnost seznámit se s efektivními způsoby komunikace s rodiči?

4.3 Metodika výzkumného šetření

Pro výzkumné šetření byla použita metoda anonymního dotazníkového šetření, jehož cílem bylo zjistit bariéry v komunikaci mezi pedagogy a rodiči dětí v mateřské škole.

Jak uvádí Gavora (2010), dotazníkové šetření je způsob předem připraveného písemného kladení otázek a získávání písemných odpovědí na ně. Jedná se o nejčastější metodu zjišťování údajů.

Dotazník pro pedagogy obsahuje 26 otázek, dotazník pro rodiče 24 otázek. Konkrétní podoba dotazníků je uvedena v příloze č. 1 a č. 2 bakalářské práce. Dotazníky obdrželi respondenti v elektronické verzi prostřednictvím formuláře Google. Šlo o kvantitativní šetření.

4.4 Výzkumný soubor

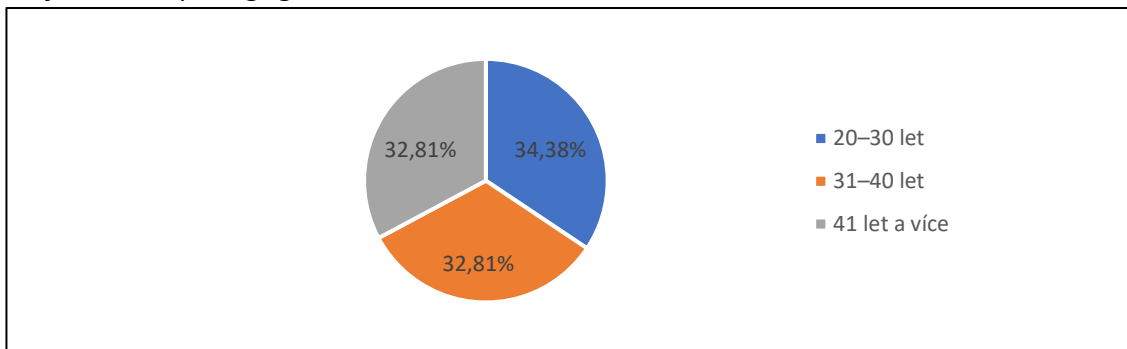
Výzkumným souborem pro empirické šetření bakalářské práce jsou rodiče, jejichž děti chodí do mateřské školy, a učitelé mateřských škol. Dotazníky byly rozeslány do náhodně vybraných mateřských škol nacházejících se ve městech (nad 3 tis. obyvatel) a na vesnicích (do 3 tis. obyvatel) ve Středočeském a Jihočeském kraji. Část dotazníků byla směřována přímo na pedagogy a rodiče, část dotazníků byla poslána na vedení mateřských škol se žádostí o pomoc s rozesláním dotazníků rodičům a pedagogům v konkrétních mateřských školách. Realizace dotazníkového šetření probíhala v průběhu měsíce ledna 2022.

Vyplněných dotazníků určených pro pedagogy jsem obdržela zpět 64. Dotazník pro rodiče vyplnilo 73 respondentů.

Charakteristika respondentů – pedagogů

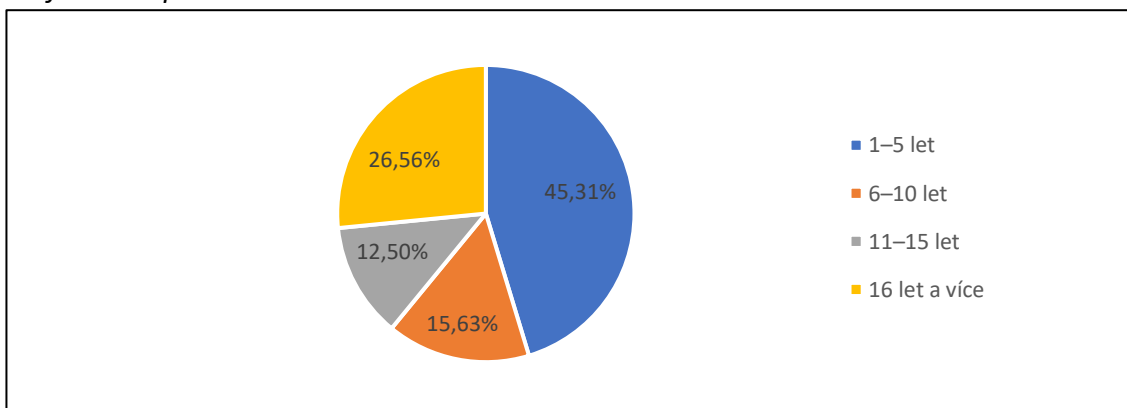
Dle věku – z grafu č. 1 vyplývá proporciálně velmi podobné složení v jednotlivých uvedených věkových kategoriích. Ve věku 20–30 let se nachází 22 respondentů (34,38 %), ve věku 31–40 let je 21 dotazovaných (32,81 %) a ve věku nad 41 let je 21 respondentů (32,81 %).

Graf č. 1: Věk pedagogů

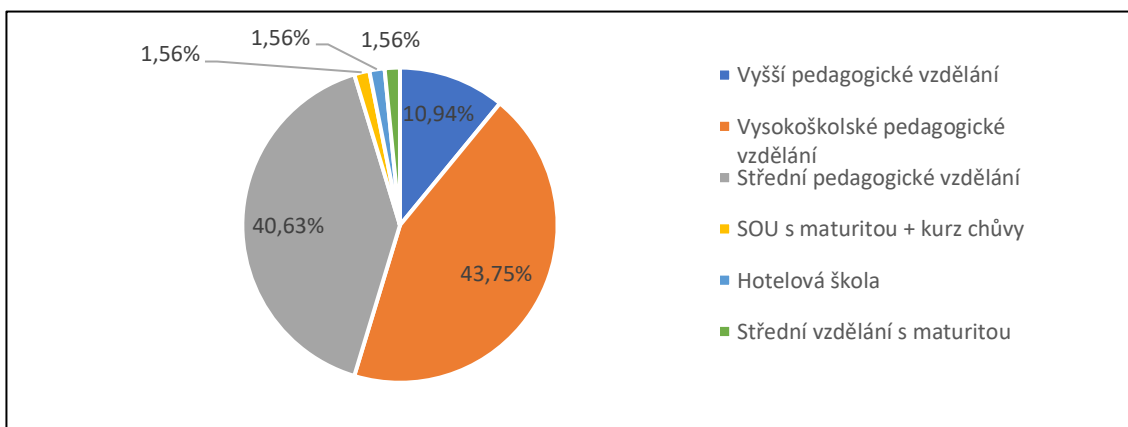
Dle doby vykonávaného zaměstnání – z oslovených respondentů vykonává práci pedagoga v mateřské škole po dobu 1–5 let 29 dotazovaných (45,31 %). Mezi 6–10 lety pracuje v mateřské škole 10 respondentů (15,63 %) a mezi 11–15 lety 8 pedagogů (12,5 %). Více než 16 let pracuje dle grafu č. 2 v MŠ 17 respondentů (26,56 %).

Graf č. 2: Odpracovaná léta v mateřské škole

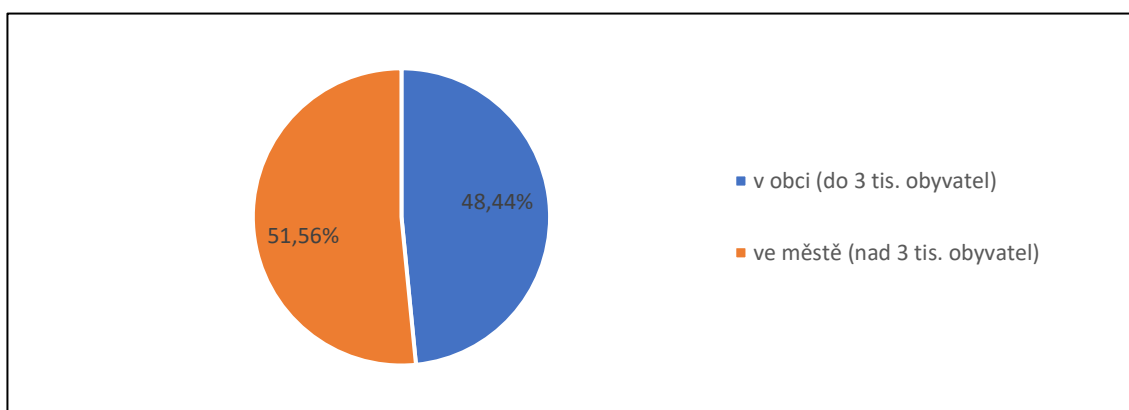
Dle dosaženého vzdělání – jak ukazuje graf č. 3, oslovení pedagogové mají v 61 případech pedagogické vzdělání - středoškolské, vyšší nebo vysokoškolské (95,32 %). Pouze 3 dotazovaní pedagogové nemají pedagogické vzdělání (4,68 %).

Graf č. 3: Dosažené vzdělání pedagogů

Dle lokality zaměstnání – Z grafu č. 4 je patrné, že 33 pedagogů (51,56 %) vykonává svoje povolání v mateřské škole, která má sídlo ve městě nad 3 tis. obyvatel. V menších obcích do 3 tis. obyvatel pracuje 31 oslovených pedagogů (48,44 %).

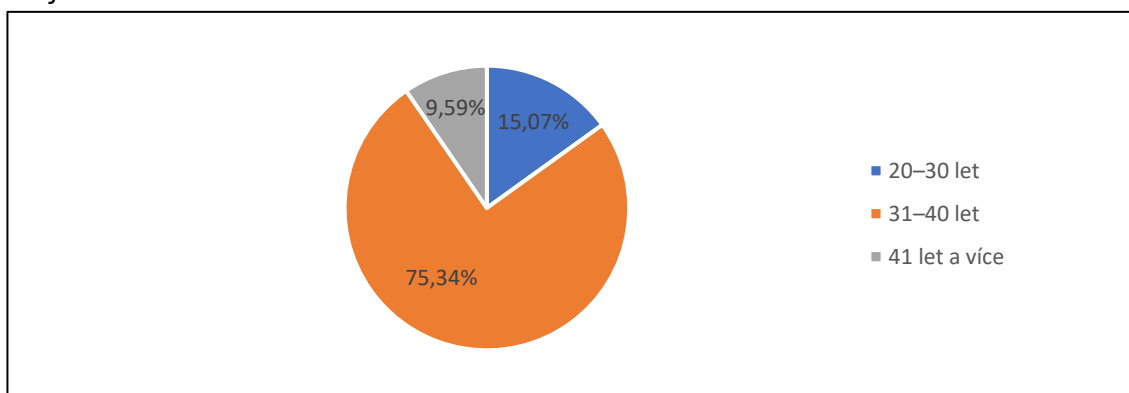
Graf č. 4: Lokalita pracovního poměru

Charakteristika respondentů – rodičů

Dle věku – věk rodičů, kteří vyplnili dotazník, byl převážně mezi 31–40 lety a to 55 dotazovaných (75,34 %). V další věkové kategorii 20–30 let odpovědělo na dotazník 11 respondentů (15,07 %). Rodičů, kterým je více než 41 let, vyplnilo dle grafu č. 5 dotazník 7 (9,59 %).

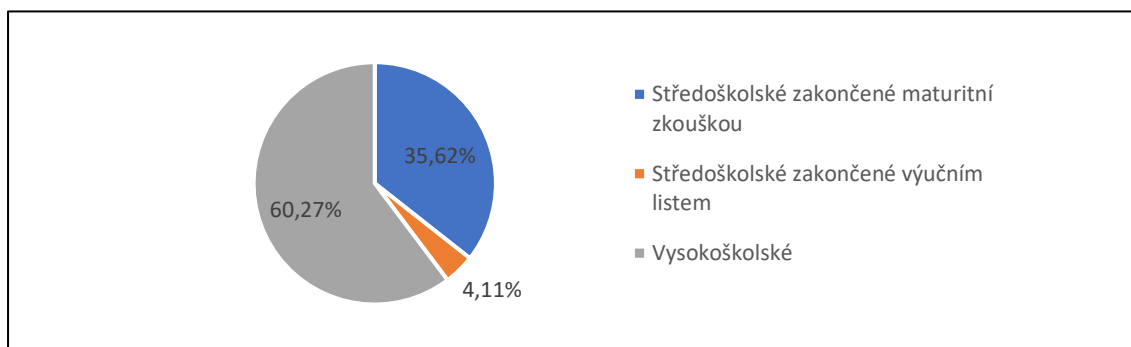
Graf č. 5: Věk rodičů

Dle dosaženého vzdělání – z grafu č. 6 je patrné, že dotazník vyplnilo 44 vysokoškolsky vzdělaných rodičů (60,27 %), 26 rodičů se středoškolským studiem zakončeným

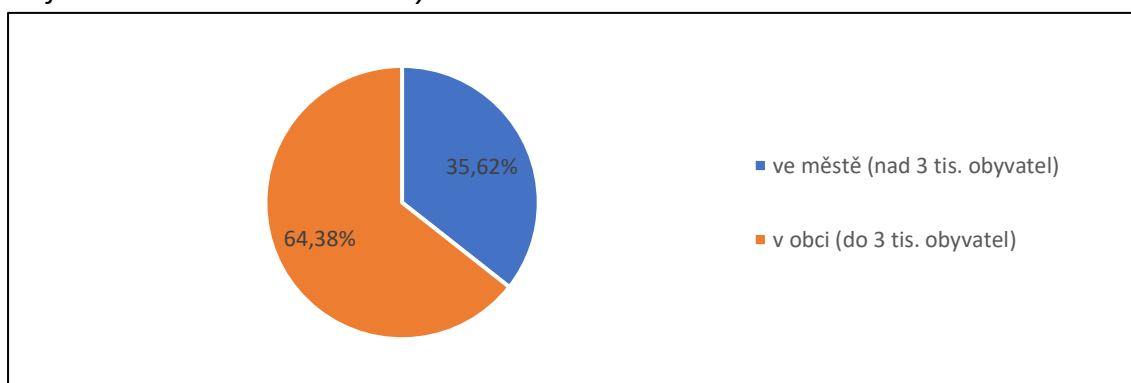
maturitní zkouškou (35,62 %) a 3 respondenti (4,11 %) se středoškolským vzděláním zakončeným výučním listem.

Graf č. 6: Dosažené vzdělání rodičů

Dle lokality mateřské školy, kterou navštěvují jejich děti – jak ukazuje graf č. 7, převažuje počet rodičů, kteří mají své dítě zapsané v mateřské škole v obci do 3. tis. obyvatel (47; 64,38 %). Ve městě nad 3 tis. obyvatel navštěvují mateřskou školu děti 26 rodičů (35,62 %).

Graf č. 7: Lokalita mateřské školy

5 VÝSLEDKY EMPIRICKÉHO ŠETŘENÍ

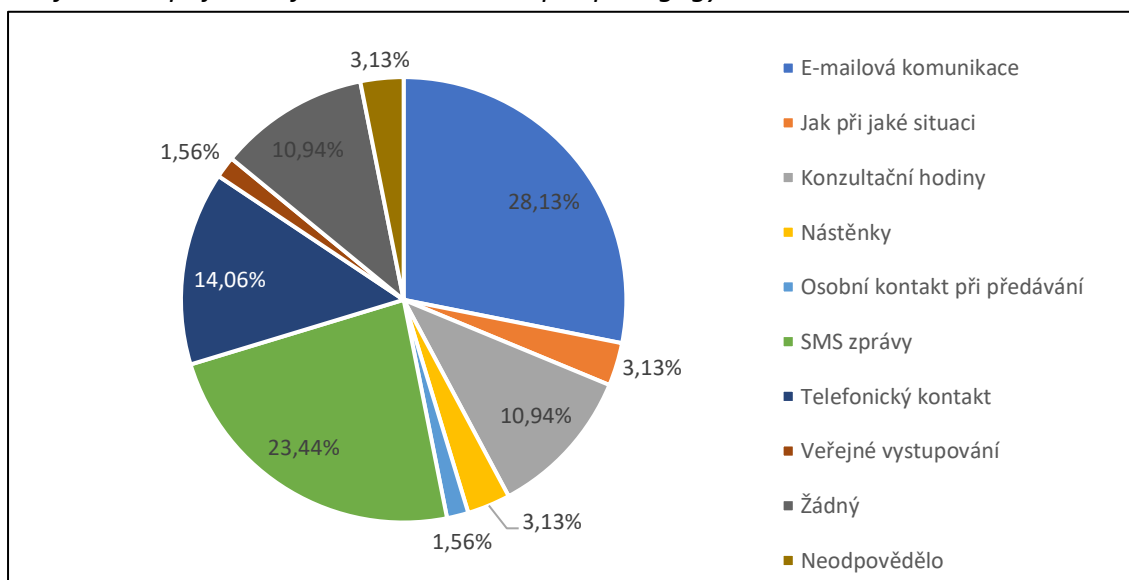
V následující části bakalářské práce jsou prezentovány výsledky výzkumného šetření v souladu se stanovenými výzkumnými otázkami (VO).

VO: JAKÉ JSOU BARIÉRY V KOMUNIKACI MEZI RODIČEM A PEDAGOGEM V MATEŘSKÉ ŠKOLE, SPECIFIKACE BARIÉR ZE STRANY UČITELŮ A RODIČŮ?

Jaký způsob komunikace s rodiči je pro pedagogy nepříjemný?

Pro největší část dotazovaných pedagogů 18 (28,13 %) je nepříjemná e-mailová komunikace, pro 15 pedagogů (23,44 %) jsou to SMS zprávy. Dle grafu č. 1 telefonický kontakt uvedlo devět pedagogů (14,06 %) a sedm respondentů (10,94 %) zmínilo konzultační hodiny. Pro dva (3,13 %) učitele jsou nepříjemné nástěnky, dva pedagogové (3,13 %) zmínili, že záleží na situaci. Jeden pedagog (1,56 %) uvedl osobní setkání při předávání dětí a jeden pedagog (1,56 %) zmínil veřejná vystupování typu besídek. S žádným způsobem komunikace nemá problém sedm pedagogů (10,94 %). Dva respondenti (3,13 %) na otázku neodpověděli.

Graf č. 1: Nepříjemná forma komunikace pro pedagogy

Proč je uvedený způsob komunikace pro pedagogy nepříjemný?

Na tuto otázku odpovědělo méně respondentů (53), než bylo celkem vyplněných dotazníků. Bylo možné zvolit více možností. Pedagogové nejčastěji zmiňovali, že se potřebují na setkání s rodiči připravit (16,7 %), a že se bojí, co po nich budou rodiče chtít (14,8 %). Další učitelé neradi přijímají kritiku (5,6 %) nebo nedokážou ovládat svoje emoce (7,4 %). Většina pedagogů využila možnosti „jiné“ v této otázce a uváděla konkrétní důvody vztahující se k jednotlivým prostředkům komunikace – *neosobní; časově náročné; gramatické chyby; může dojít k nedorozumění; nechci řešit zprávy od rodičů po pracovní době; jde hodně o mimiku a gestikulaci; není mi příjemné vystupovat před více lidmi; přijdu si, že otravuji; některé situace se tímto způsobem špatně vysvětlují; rodiče ani já nemohu adekvátně reagovat.*

S jakým nepříjemným chováním se pedagogové setkali ze strany rodičů?

Z dotazovaných pedagogů uvedlo 28 respondentů (44,4 %), že nemají žádné nepříjemné zkušenosti při vzájemné komunikaci. Stejný počet pedagogů 28 (44,4 %) zmínilo, že na ně rodič v minulosti zvyšoval hlas a 13 pedagogů (20,6 %) má zkušenost, že na ně byl rodič vulgární. Ostatní pedagogové na tuto otázku uvedli další individuální zkušenosti – *arogance, afekt, pomluva, hloupost, a dokonce bylo zmíněno i násilí.*

Jako důvod zmíněného chování uváděli pedagogové nejčastěji *neakceptace nastavených pravidel ze strany rodičů; všeobecně problematické a arogantní rodiče; stres; nepochopení; nepřijetí pedagoga jako autoritu. Někteří pedagogové ovšem důvod nepříjemného chování vůči jejich osobě neznají.*

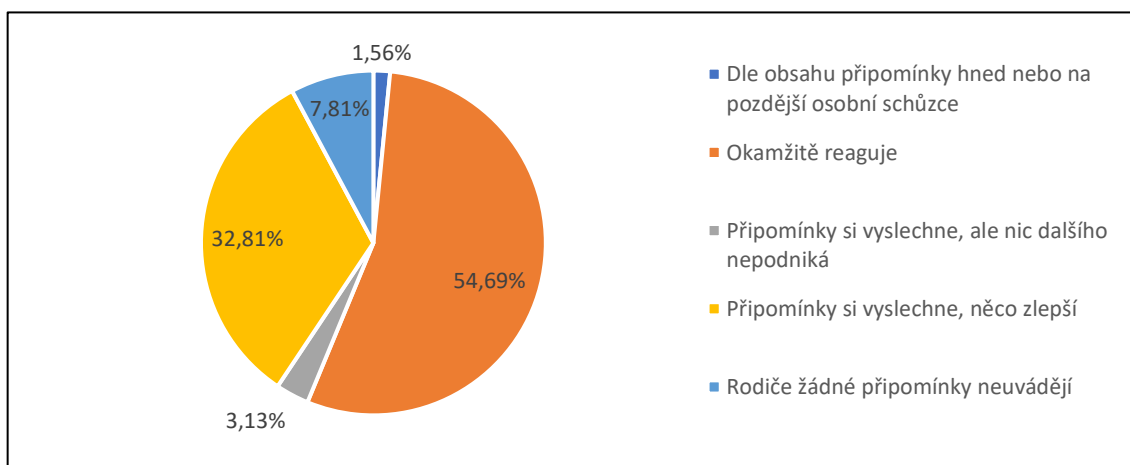
Jakou připomínku k výuce dětí v minulosti pedagogové dostali?

Jednalo se o otevřenou otázku. Otázku zodpovědělo 38 respondentů z 64 doručených dotazníků. Nejčastější odpovědí (17) bylo, že žádnou připomínku nedostali. Z těch negativních připomínek se v počtu jednotek objevilo – *dítě nevychováváme, ale pouze hlídáme; nedostatečná pozornost na konkrétní dítě; s dětmi se díváme na televizi; děti stresujeme; dítě si nemůže vzít do MŠ mobilní telefon; dlouhý čas na odpočinek; dítě nic neumí; vůbec nevím, co děti v té školce celý den dělají.* Pouze dva pedagogové zmínili pozitivní zpětnou vazbu od rodičů.

Jak reaguje škola dle pedagogů na připomínky od rodičů?

Z grafu č. 2 vyplývá, že 35 pedagogů (54,69 %) odpovědělo, že škola na připomínky reaguje okamžitě, 21 učitelů (32,81 %) zmínilo, že si škola připomínky vyslechne a něco zlepší. Pět respondentů (7,81 %) uvedlo, že rodiče žádné připomínky nemají. Dva pedagogové (3,13 %) uvedli, že škola si připomínky vyslechne, ale nic dalšího nepodniká a jeden učitel (1,56 %) zmínil, že škola reaguje dle obsahu připomínky.

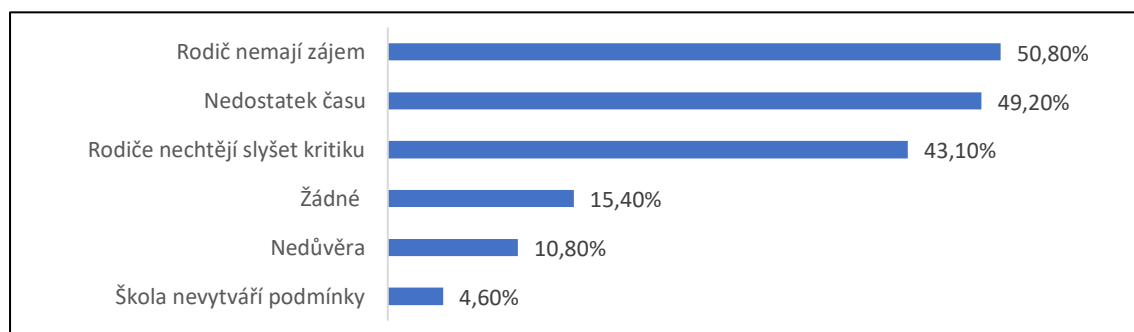
Graf č. 2.: Reakce školy na připomínky od rodičů z pohledu pedagogů

Jaké bariéry vidí pedagogové v komunikaci s rodiči?

Na tuto otázku mohli respondenti zvolit více možností. Graf č. 3 ukazuje, že nejčastější bariéru v komunikaci vidí pedagogové v nezájmu rodičů (50,8 %), následuje nedostatek času pro komunikaci s rodiči (49,2 %) a to, že rodiče nechtějí slyšet kritiku (43,1 %). Nedůvěru mezi rodiči a pedagogy zmínilo 10,8 % respondentů, a to, že škola nevytváří podmínky 4,6 % respondentů. Žádné překážky v komunikaci vidí 15,4 % učitelů.

Graf č. 3: Bariéry v komunikaci s rodiči ze strany pedagogů

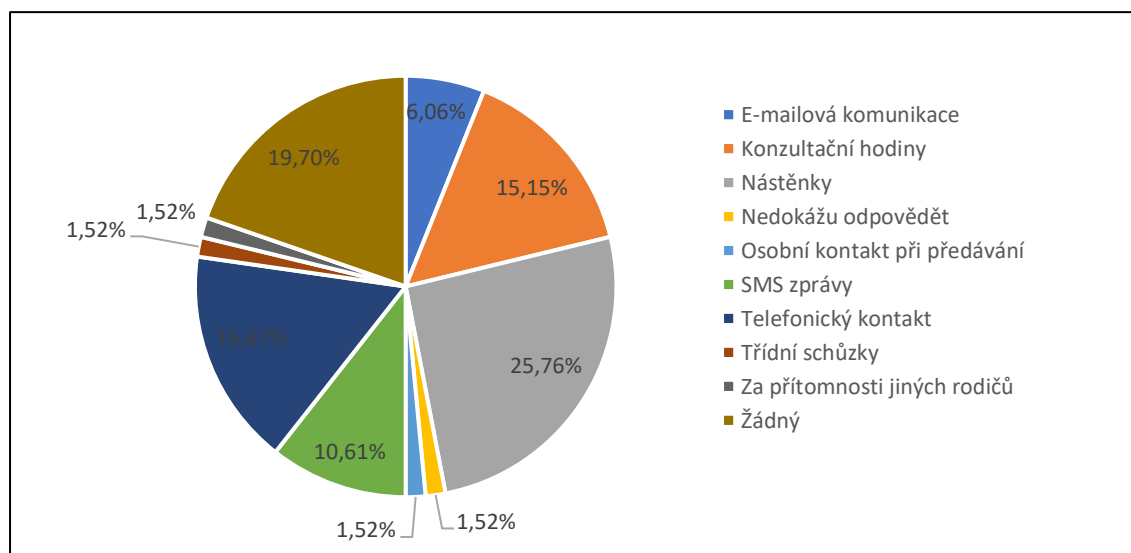
Jaké nápady mají pedagogové pro zlepšení vzájemné komunikace?

Možnost této otevřené otázky využilo 27 pedagogů z 65 dotazovaných. Nejčastěji zmiňovanými nápady byly *konzultační hodiny; neformální setkávání rodičů s dětmi a budování vzájemné důvěry mezi pedagogem a rodičem; pedagogický takt; zlepšení vlastních komunikačních schopností; soukromá skupina třídy; asertivní a empatický přístup; být partnery ve výchově; každý den si vyměnit pár slov.*

Jaký způsob komunikace s pedagogem je pro rodiče nepříjemný?

Nejvíce respondentů 17 (25,76 %) z řad rodičů uvedlo dle grafu č. 4 nástěnky. Následuje telefonický kontakt 11 (16,67 %), konzultační hodiny 10 (15,15 %), SMS zprávy sedm (10,61 %), e-mailová komunikace čtyři (6,06 %). Pro 13 (19,7 %) respondentů není žádný z uvedených komunikačních kanálů nepříjemný. Po jednom uvedli rodiče – *osobní kontakt při předávání; třídní schůzky; za přítomnosti jiných rodičů; nedokáží odpovědět.*

Graf č. 4: Nepříjemný komunikační prostředek z pohledu rodičů

Proč je uvedený způsob komunikace pro rodiče nepříjemný?

Na tuto otázku odpovědělo méně respondentů (62), než bylo vyplněných dotazníků, opět byla možnost volby z více možností. Odpovědi byly velice individuální a vztahovaly se ke konkrétním prostředkům komunikace. Téměř každý dotazovaný si našel svoji vlastní odpověď. Nejčastěji se opakoval důvod, že pedagog požaduje okamžitou reakci (7,9 %), a že rodiče těžko přijímají kritiku svého dítěte (6,3 %). Další důvody, které rodiče zmiňovali v počtech jednotek, byly – *bojím se, co po mě bude pedagog chtít; potřebuji*

se na setkání připravit; problém s časem; hůře se mi reaguje, když dotyčného vidím; neosobní; pedagog požaduje okamžitou reakci; nehodí se mi termíny; omezená možnost vyjádření se; nástěnky často přehlédnu; nechci pedagoga rušit; jednostranná komunikace.

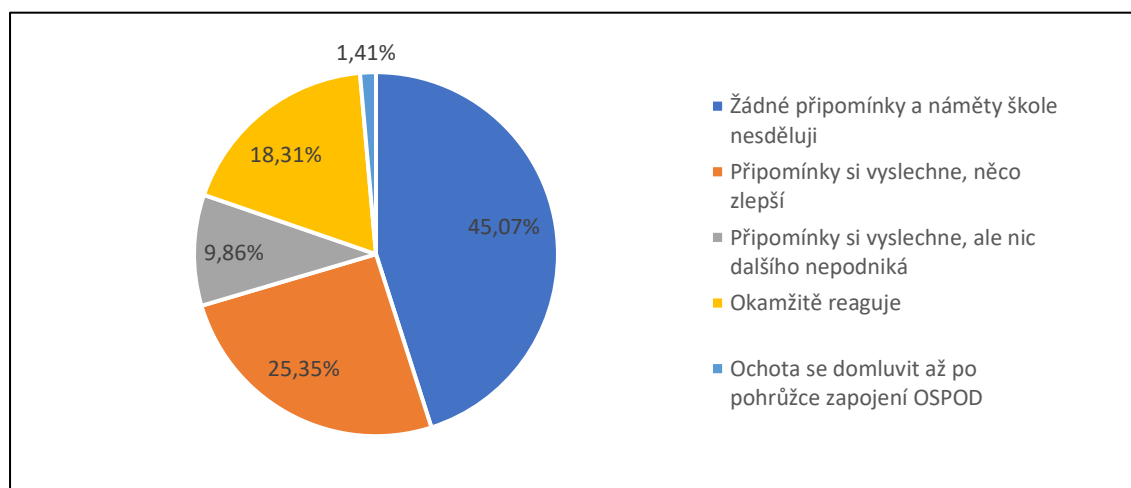
Jakou připomínku k výuce dětí rodiče někdy pedagogům sdělili?

Možnost odpovědi na tuto otevřenou otázku využilo 53 respondentů. Nejčastěji se objevovala odpověď, že rodiče (58 %) žádnou připomínku pedagogům nesdělili. V dalších odpovědích se objevovaly individuální připomínky v počtu jednotek – *nucení ke spánku; hlad dítěte v MŠ; nedostatek pohybu venku; direktivní přístup; nerespektování individuality dítěte; nedostatek společných akcí pořádaných školou; více procházek do lesa; více kreativity a tvoření; řešení problému před dítětem; sladkosti ve školce.*

Jak reaguje škola na připomínky dle rodičů?

Výsledky této otázky korespondují s otázkou výše, 32 (45,07 %) respondentů uvedlo, že škole žádné připomínky nesdělují. Graf č. 5 dále ukazuje, že 18 (25,35 %) rodičů zmínilo, že si škola připomínky vyslechne a něco změní, 13 (18,31 %) dotazovaných se domnívá, že škola na jejich připomínky reaguje okamžitě a sedm rodičů (9,86 %) uvedlo, že si škola připomínky vyslechne, ale nic dalšího nepodniká. Jeden rodič (1,41 %) zmínil, že škola je ochotná mluvit až po pohrůžce zapojení OSPOD.

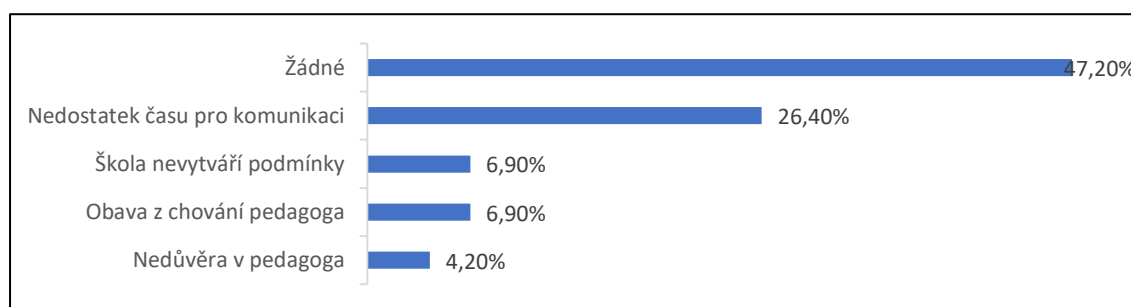
Graf č. 5: Reakce školy na připomínky od rodičů z pohledu rodičů

Jaké bariéry vidí rodiče v komunikaci s pedagogy?

Na tuto otázku mohli respondenti zvolit více možností. Graf č. 6 ukazuje, že nejvíce rodičů 34 (47,2 %) žádnou komunikační bariéru nevidí. Nejčastěji 19 rodičům (26,4 %) chybí dostatek času pro komunikaci s pedagogy. Pět (6,9 %) respondentů zaškrtnulo, že škola nevytváří podmínky a pět (6,9 %) rodičů se obávají reakce pedagogů k dětem na své připomínky. Za zmínku stojí ještě odpověď tří rodičů (4,2 %), kteří nemají důvěru v pedagoga. Ostatní odpovědi byly v počtu jednotek – *osobnost ředitelky; nevstřícné chování pedagoga; absence konzultačních hodin.*

Graf č. 6: Bariéry v komunikaci ze strany rodičů

Jaké nápady mají rodiče pro zlepšení vzájemné komunikace?

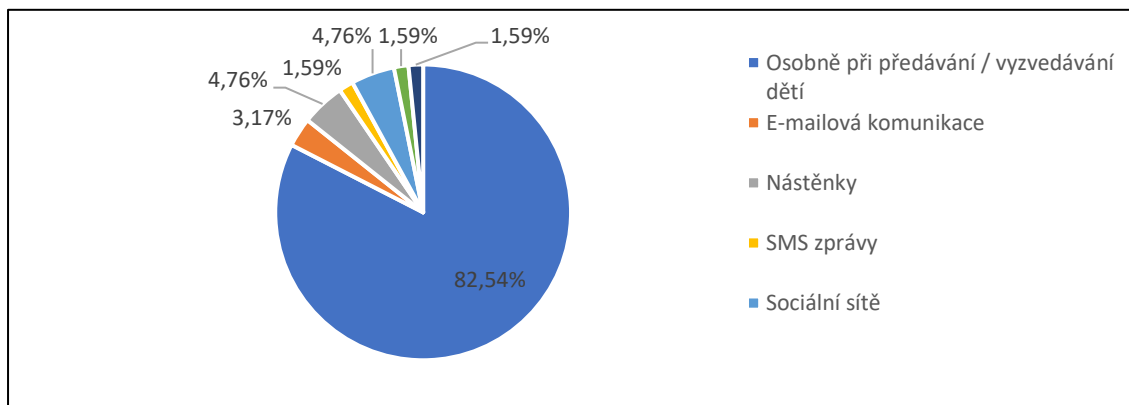
Možnost této otevřené otázky využilo 44 rodičů. Velká část dotazovaných (25) žádné nápady nemá, protože jejich spolupráce funguje bez problému. Nejčastěji zmiňovaným návrhem byly *konzultační hodiny; pravidelné setkávání rodičů; zřízení anonymní schránky; více času na vzájemnou výměnu informací; whatsapp skupina.*

VO: JAKÉ FORMY KOMUNIKACE POUŽÍVAJÍ UČITELÉ KE KOMUNIKACI S RODIČI?

Jakým způsobem pedagogové nejčastěji komunikují s rodiči?

Dle grafu č. 7 komunikuje většina pedagogů 52 (82,54 %) s rodiči nejčastěji osobně při předávání nebo vyzvedávání dětí. Dalším komunikačním kanálem v pořadí jsou informace na nástěnkách (3; 4,76 % učitelů). Tři pedagogové (4,76 %) preferují komunikace přes sociální sítě facebook a whatsapp. E-mailová, telefonická a komunikace prostřednictvím SMS zpráv se pohybují v počtech 1–2 učitelé (1,59 % - 3,17 %).

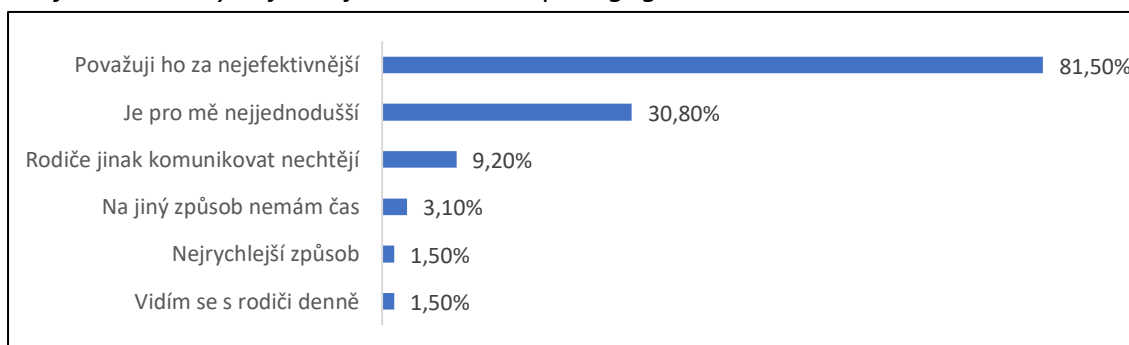
Graf č. 7: Nejčastější formy komunikace ze strany pedagogů

Proč pedagogové nejčastěji používají výše uvedený prostředek komunikace s rodiči?

Na tuto otázku mohli respondenti uvést více odpovědí. Data uvedená v grafu č. 8 ukazují, že pedagogové nejvíce používají uvedený prostředek komunikace mezi nimi a rodiči z důvodu efektivnosti (81,5 %). Celkem 30,8 % uvedlo jako důvod nejjednodušší způsob vybrané komunikace a 9,2 % respondentů vybralo možnost, že rodiče jinak komunikovat nechtějí. Mezi odpověďmi se ještě vyskytuje důvod nedostatku času (3,1 %), že je zmíněná komunikace pro pedagogy nejrychlejší (1,5 %) a jeden pedagog uvedl, že vybranou komunikaci používá, protože se s rodičem vidí denně (1,5 %).

Graf č. 8: Důvody nejčastější komunikace pedagogů s rodiči

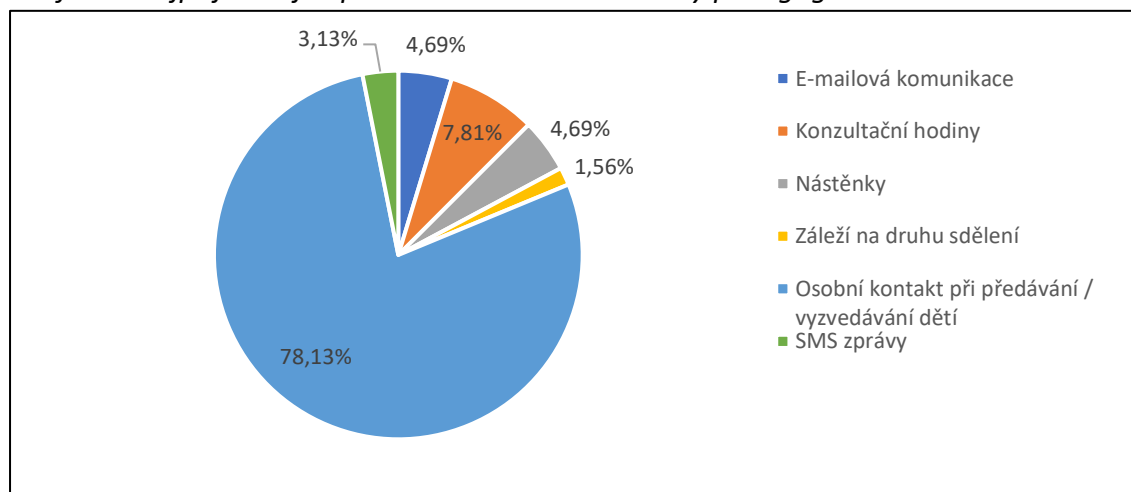

Jaký způsob komunikace s rodiči je pro pedagogy nejpříjemnější?

Pro 50 učitelů (78,13 %) je nejpříjemnějším prostředkem komunikace osobní kontakt. Daleko na druhém místě následují konzultační hodiny (5; 7,81 %). Nejpříjemnější komunikaci prostřednictvím nástěnek a e-mailové komunikace shledávají shodně tři

(4,69 %) respondenti. V grafu č. 9 ještě 2 pedagogové (3,13 %) zmiňují SMS zprávy a jeden pedagog (1,56 %) uvedl, že záleží na druhu sdělení.

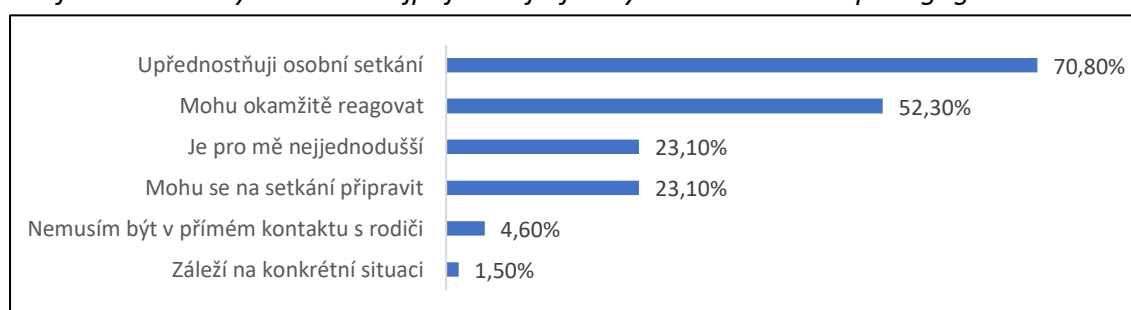
Graf č. 9: Nejpříjemnější způsob komunikace ze strany pedagogů

Proč je uvedený způsob komunikace pro pedagogy nejpříjemnější?

Respondenti měli možnost zvolit více možností. Dle grafu č. 10 je pro 46 dotazovaných pedagogů (70,8 %) zmíněná komunikace nejpříjemnější, protože upřednostňují osobní kontakt s rodiči. Možnost okamžité reakce na vzniklou situaci je oceňována 34 pedagogy (52,3 %). Po stejném počtu 15 respondentů (23,1 %) zvolilo možnost přípravy na setkání s rodiči nebo pro ně nejjednodušší způsob komunikace. Pro tři pedagogy (4,6 %) je důvodem možnost nebýt v přímém kontaktu s rodiči. Jeden učitel (1,5 %) uvedl, že záleží na konkrétní situaci.

Graf č. 10: Důvody zmíněné nejpříjemnější formy komunikace dle pedagogů

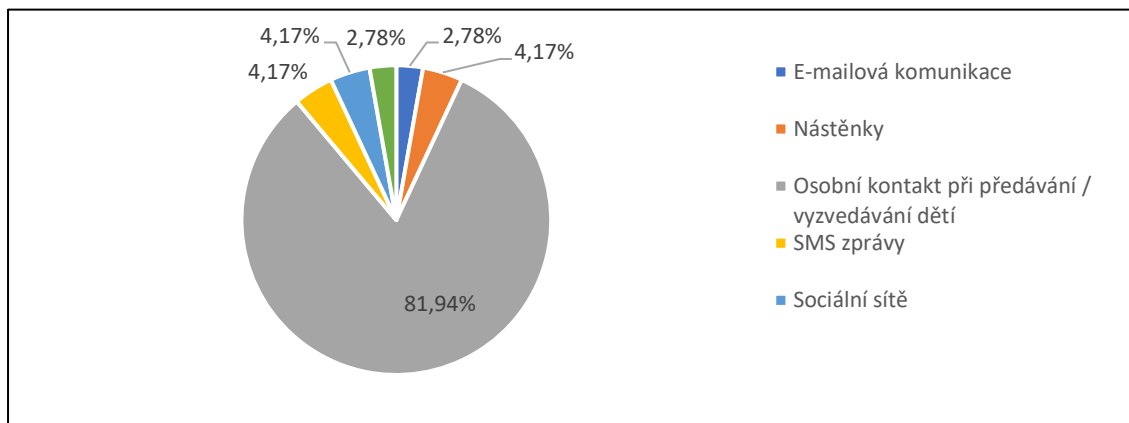

VO: JAKOU FORMU KOMUNIKACE RODIČE UPŘEDNOSTŇUJÍ?

Jaký prostředek komunikace rodiče nejčastěji používají při komunikaci s pedagogem?

Graf č. 11 ukazuje, že v naprosté většině rodiče 59 (81,94 %) upřednostňují osobní kontakt s učitelem. Po třech respondentech (4,17 %) uvedli komunikaci prostřednictvím nástěnky, SMS zprávy a sociálních sítí facebook a whatsapp. Dva dotazovaní (2,78 %) uvedli e-mailovou komunikaci a dva rodiče (2,78 %) telefonní kontakt.

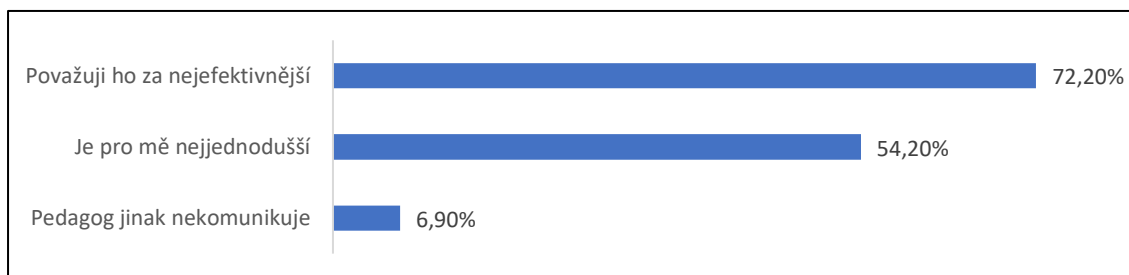
Graf č. 11: Nejčastější prostředek komunikace rodičů s pedagogy

Proč rodiče nejčastěji používají zmíněný prostředek komunikace?

Rodiče měli více možností pro odpověď. Nejčastěji uváděným důvodem uvedeného prostředku vzájemné komunikace byl efektivní způsob (72,2 %) a že je to pro rodiče nejjednodušší (54,2 %). Z grafu č. 12 vyplývá, že 6,9 % respondentů uvedlo, že pedagog jinak komunikovat nechce.

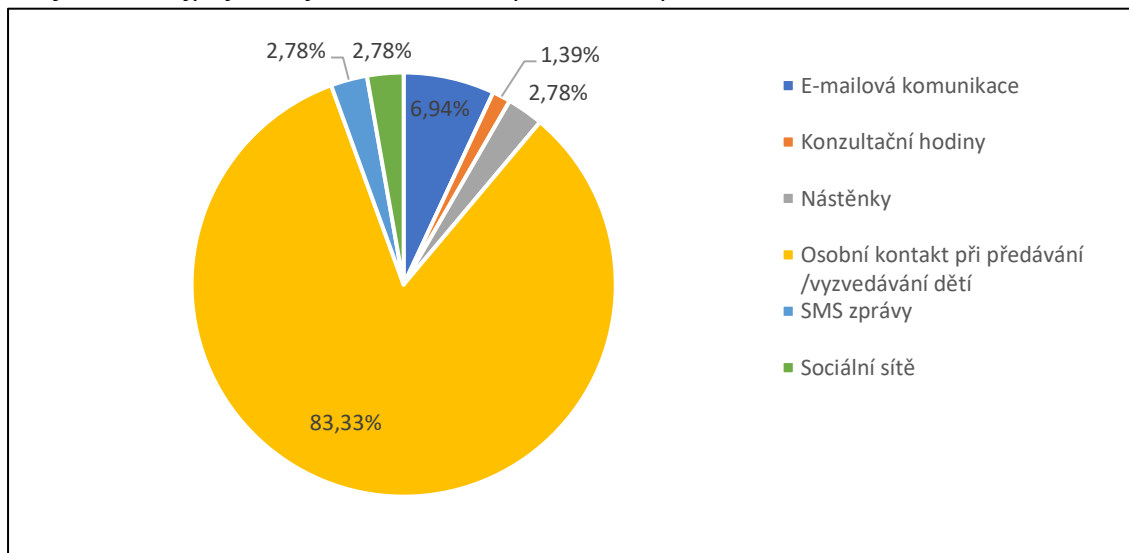
Graf č. 12: Důvody používaného prostředku komunikace ze strany pedagoga

Jaký prostředek komunikace považují rodiče za nejpříjemnější?

Graf č. 13 ukazuje, že osobní kontakt, který rodiče s pedagogy nejčastěji používají, je zároveň nejpříjemnějším prostředkem komunikace pro 60 (83,33 %) z dotazovaných rodičů. E-mailovou komunikaci považuje za nejpříjemnější pět respondentů (6,94 %). Další možnosti – SMS zprávy; sociální sítě; konzultační hodiny a nástěnky vybrali pouze jeden až dva respondenti.

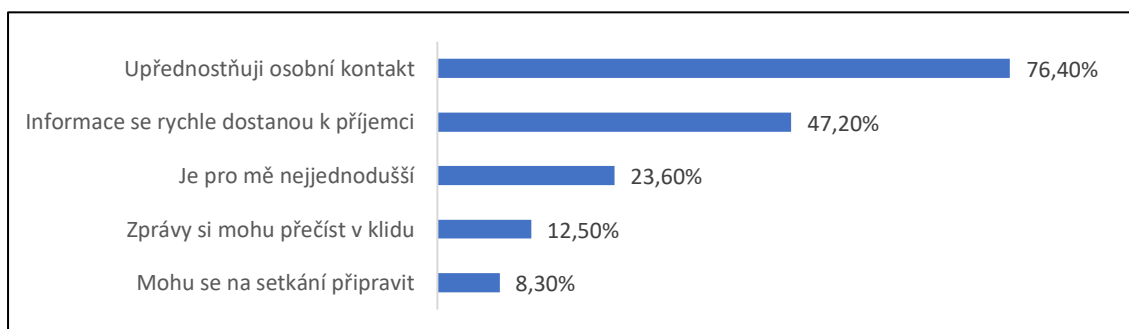
Graf č. 13: Nejpříjemnější komunikační prostředek pro rodiče

Proč je pro rodiče zmíněný komunikační kanál nejpříjemnější?

Na tuto otázku mohli rodiče zvolit více možností. Většina rodičů (55; 76,4 %) upřednostňuje osobní kontakt s pedagogem a 34 dotázaných (47,2 %) se domnívá, že díky uvedenému nejpříjemnějšímu komunikačnímu prostředku se informace dostanou rychle k příjemci. Graf č. 14 ukazuje že pro 17 rodičů (23,6 %) je komunikace nejenom nejpříjemnější, ale také nejjednodušší. Dalšími zmiňovanými důvody byla možnost se na setkání s pedagogem připravit (6; 8,3 %) a čas na přečtení zpráv v klidu (9; 12,5 %)

Graf č. 14: Důvody nejpříjemnějšího prostředku komunikace s pedagogy pro rodiče

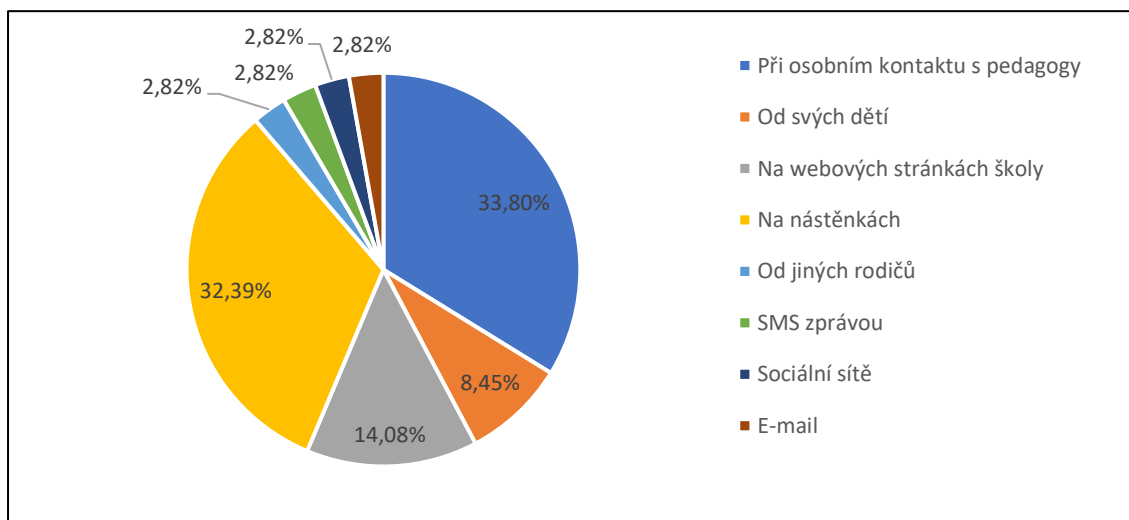

Jakým způsobem získávají rodiče nejčastěji informace o dění v MŠ?

Graf č. 15 ukazuje, že nejčastěji zmiňovaným způsobem získávání informací je osobní kontakt 24 (33,8 %), o jeden hlas před nástěnkami 23 (32,39 %) a následovanými webovými stránkami (10; 14,08 %). Od svých dětí získává informace šest (8,45 %) rodičů.

Další možnosti – od jiných rodičů; SMS zpráva; sociální sítě; e-mail vybrali vždy pouze dva rodiče.

Graf č. 15: Nejčastější způsob získání informací o dění v MŠ ze strany rodičů

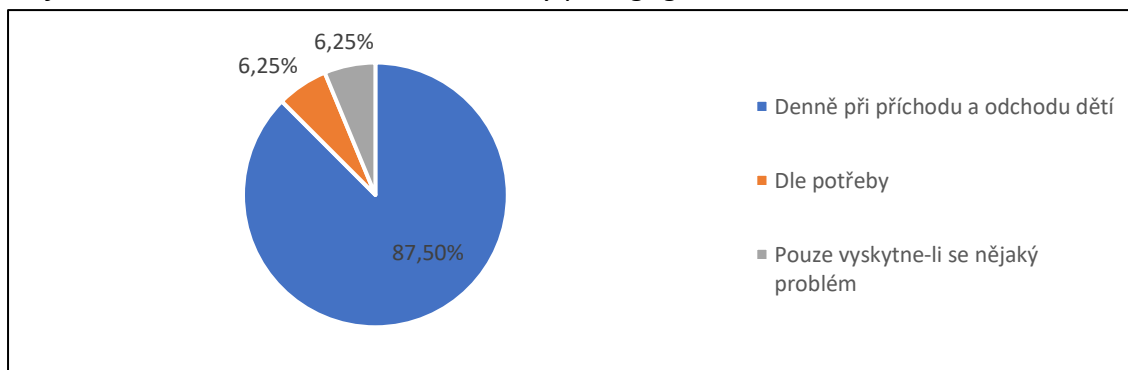
VO: JSOU INFORMACE, KTERÉ DOSTÁVAJÍ RODIČE OD PEDAGOGŮ, DOSTATEČNÉ?

Jak často komunikují pedagogové s rodiči? A domnívají se, že je frekvence komunikace mezi pedagogy a rodiči dostatečná?

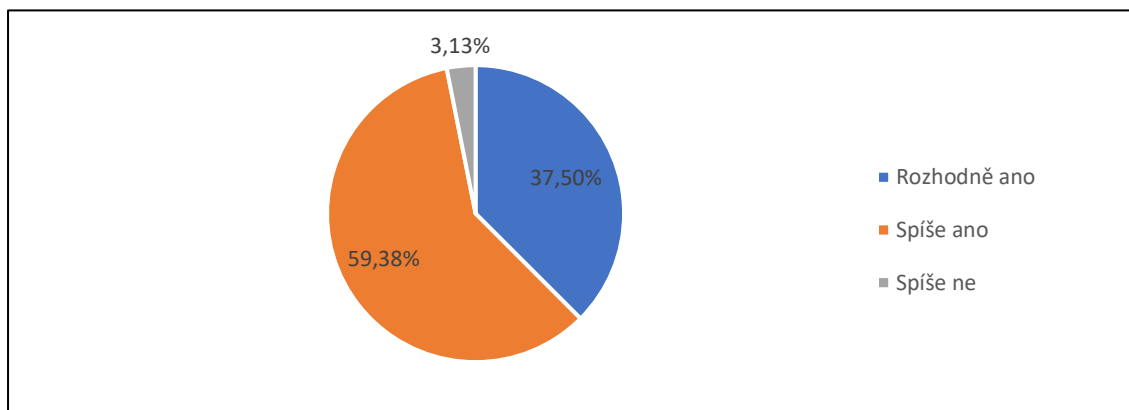
Nejčastější frekvencí komunikace s rodiči, kterou pedagogové 56 (87,5 %) uváděli, bylo denně. Graf č. 16 ukazuje, že čtyři respondenti (6,25 %) uvedli, že s rodiči komunikují pouze v případě, když se vyskytne nějaký problém, a čtyři pedagogové (6,25 %) dle potřeby.

Pro většinu pedagogů je frekvence komunikace dostatečná – *spíše ano* (38; 59,38 %), *rozhodně ano* (24; 37,5 %). Jak uvádí graf č. 17 pouze dva respondenti (3,13 %) zaškrtnli možnost *spíše ne*.

Graf č. 16: Frekvence komunikace ze strany pedagoga k rodičům

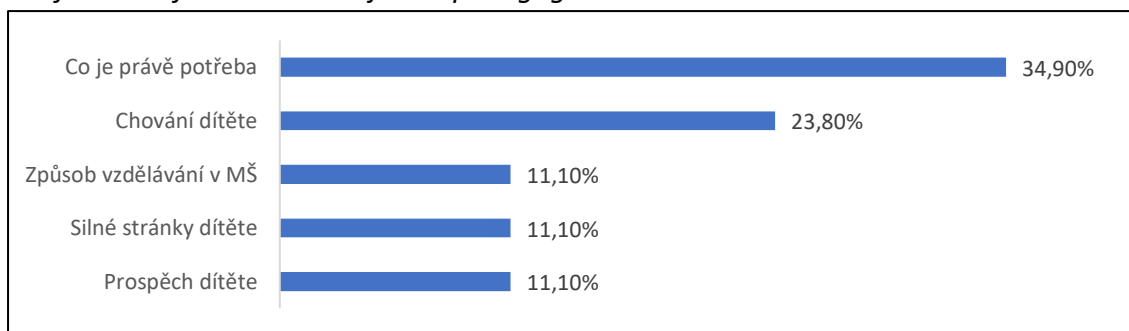
Graf č. 17: Spokojenost s frekvencí komunikace ze strany pedagoga k rodičům

Jaké informace z mateřské školy předávají pedagogové rodičům?

Celkem 34,9 % pedagogů uvedlo, že rodiče informují o všem, co je právě potřeba. Dle grafu č. 18 zmínilo chování dítěte 23,8 % respondentů. Shodně po 11,1 % respondentech vybrali pedagogové prospěch dítěte, silné stránky dítěte a způsob vzdělávání v mateřské škole.

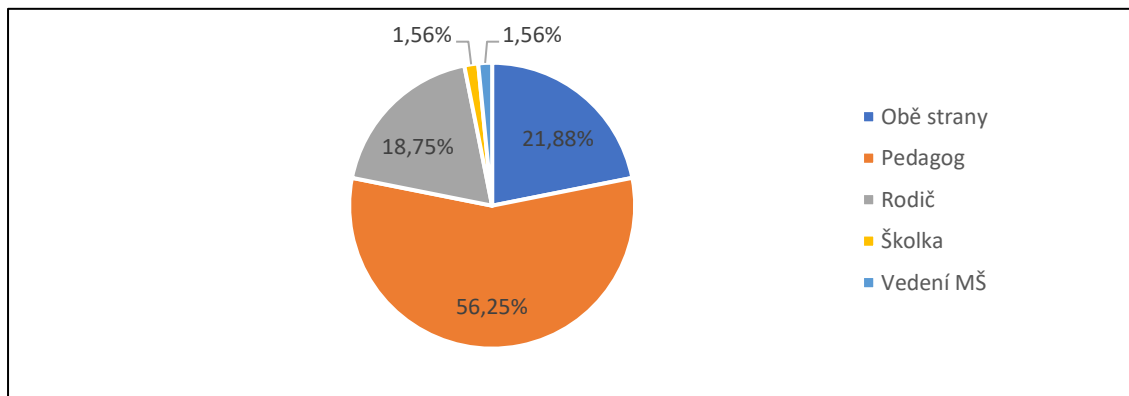
Graf č. 18: Informace směřující od pedagoga k rodičům

Kdo by měl být podle pedagogů iniciátorem vzájemné spolupráce?

Dle grafu č. 19 se 36 (56,25 %) respondentů domnívá, že iniciátorem vzájemné komunikace by měl být pedagog, 12 (18,75 %) dotazovaných pedagogů zmínilo rodiče a 14 respondentů (21,88 %) si myslí, že obě strany. Jeden respondent (1,56 %) se domnívá, že by iniciátorem mělo být vedení MŠ a jeden pedagog (1,56 %) uvedl školku.

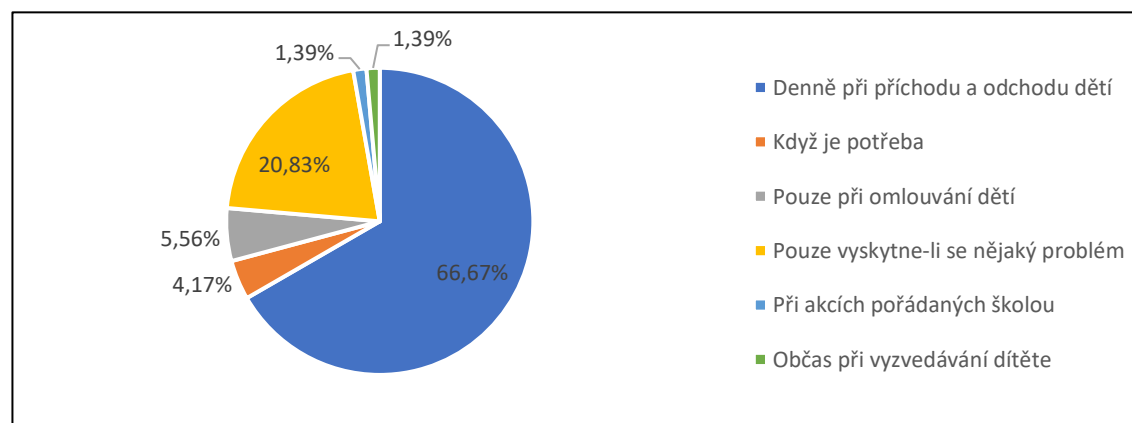
Graf č. 19: Iniciátor vzájemné komunikace dle pedagogů

Jak často komunikují rodiče s pedagogy?

Celkem 48 (66,67 %) rodičů nejčastěji komunikuje s pedagogy denně při příchodu nebo odchodu dětí z MŠ. Graf č. 20 ukazuje, že 15 respondentů (20,83 %) uvedlo, že s pedagogy komunikují pouze v případě, když se vyskytne nějaký problém. Čtyři (5,56 %) rodiče uvedli, že s učiteli komunikují pouze při omlouvání dětí. Další četnost komunikace byla zmíněna v počtu jeden až tři respondenti – *když je potřeba; při akcích pořádaných školou; občas při vyzvedávání dítěte.*

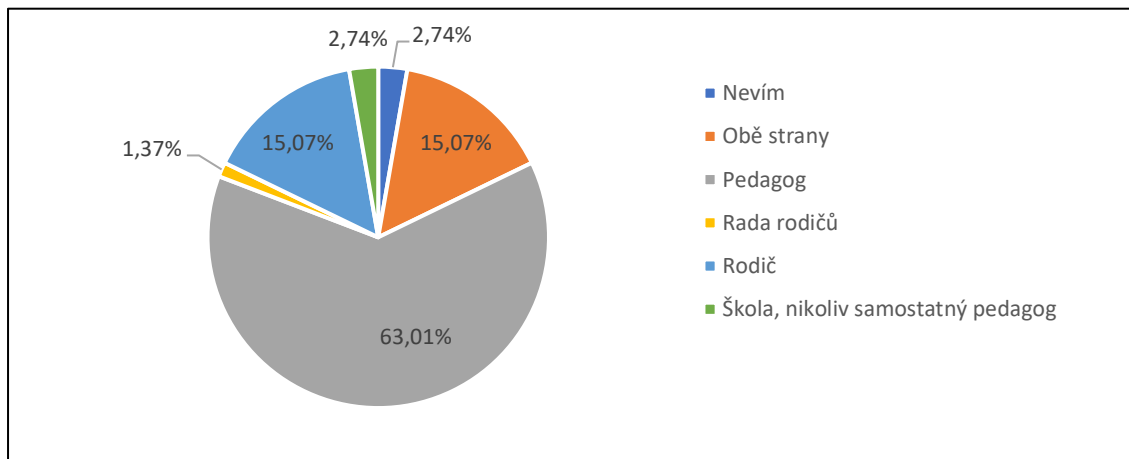
Graf č. 20: Frekvence komunikace ze strany rodičů k pedagogům

Kdo by měl být podle rodičů iniciátorem vzájemné spolupráce?

Dle grafu č. 21 se 46 (63,01 %) rodičů domnívá, že iniciátorem vzájemné komunikace by měl být pedagog, 11 (15,07 %) dotazovaných rodičů zmínilo rodiče a stejný počet (15,07 %) respondentů si myslí, že obě strany. Dalšími odpověďmi v počtu jednotek byly – *nevím; rada rodičů; škola, nikoliv pedagog.*

Graf č. 21: Iniciátor vzájemné komunikace dle rodičů

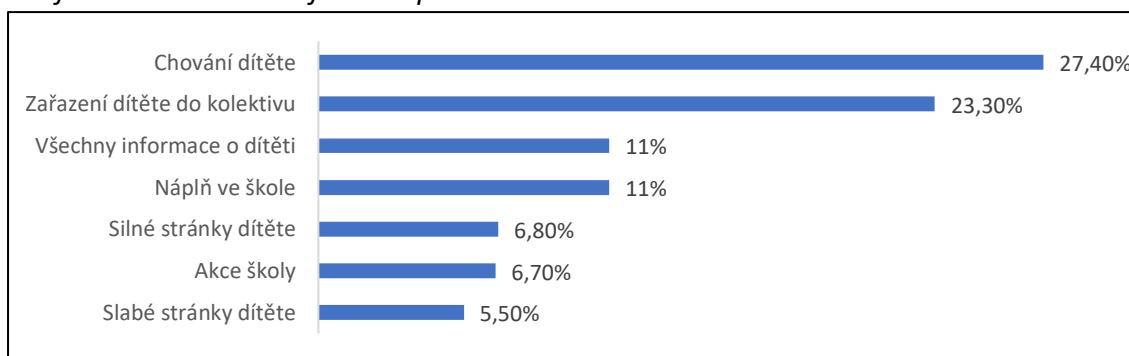

VO: JAKÉ INFORMACE OD PEDAGOGŮ RODIČE NEJVÍCE VYŽADUJÍ?

Jaká informace o dění v mateřské škole rodiče nejvíce zajímá?

Nejčastěji zmiňovanou informací, která rodiče zajímá, je chování dítěte (27,4 %). Celkem 23,3 % dotazovaných se zajímá o zařazení dítěte do kolektivu. Z grafu č. 22 je patrné, že 11 % respondentů chtějí znát náplň dne ve školce a stejné procento rodičů zajímají všechny informace o dítěti. Dále rodiče uváděli akce školy (6,7 %), silné (6,8 %) a slabé (5,5 %) stránky dítěte.

Graf č. 22: Důležitost informací pro rodiče

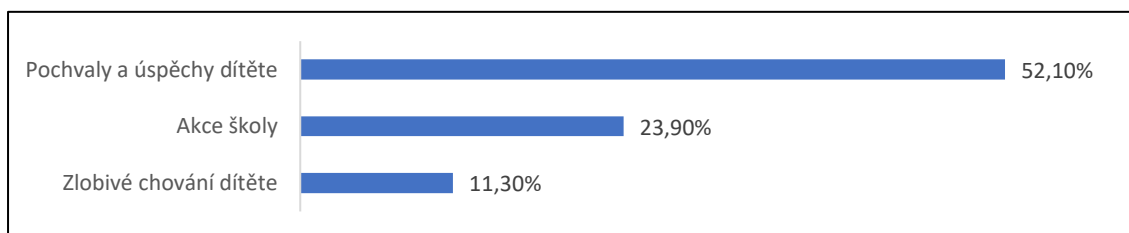

Jakou informaci rodiče nejčastěji dostávají od pedagogů?

Dotazovaní rodiče zmínili jako nejčastější informaci, kterou dostávají od pedagogů, pochvaly a úspěchy svého dítěte (52,1 %). Graf č. 23 ukazuje, že rodiče jsou dále nejčastěji informováni o akcích školy (23,9 %) a následuje zlobivé chování dětí (11,3 %). Další informací, kterou rodiče v počtu jednotek uváděli, bylo, že *žádné informace*

iniciativně od pedagogů nedostávají; že se musí sami ptát; co se dítěti nepovedlo; celkově jak dítě pracovalo; odpovědi na své dotazy.

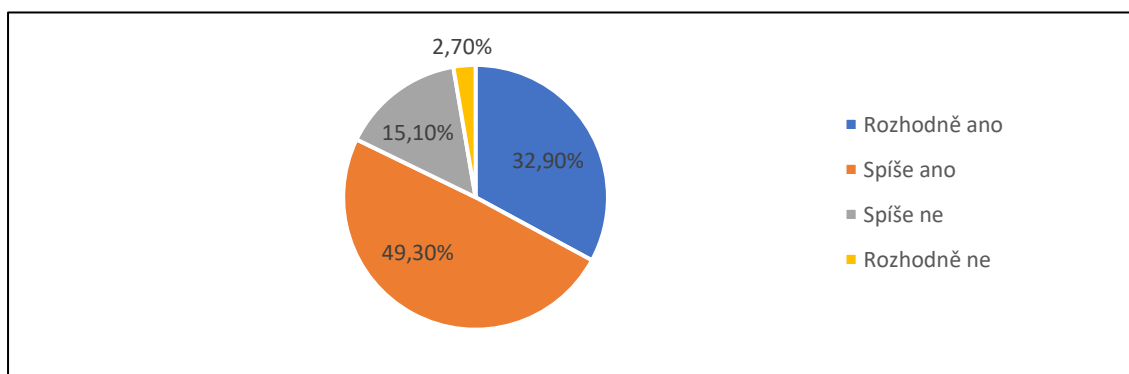
Graf č. 23: Nejčastější informace, které rodiče od pedagogů dostávají

Jsou informace, které rodiče dostávají od pedagogů, dostatečné?

Graf č. 24 ukazuje, že pro 60 dotazovaných rodičů jsou informace, které dostávají od pedagogů, rozhodně dostatečné (32,9 %) nebo spíše dostatečné (49,3 %). Pro 11 (15,1 %) respondentů jsou informace spíše nedostatečné a pro dva rodiče (2,7 %) rozhodně nedostatečné.

Graf č. 24: Spokojenost rodičů s informacemi od pedagogů

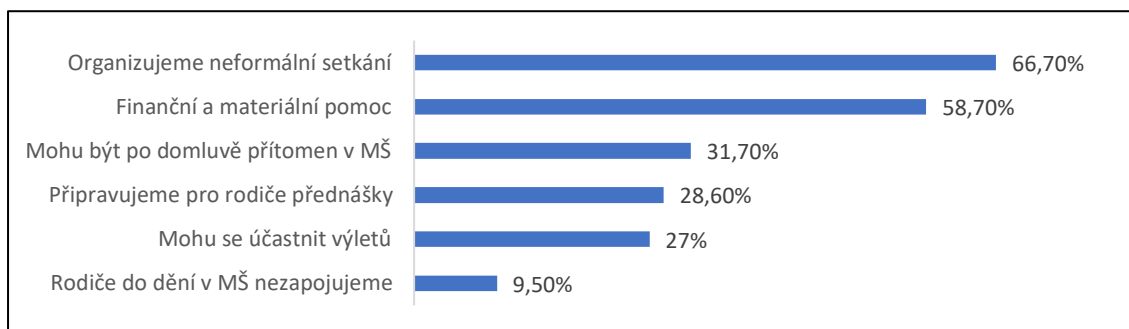

VO: JAK SE ZAPOJUJÍ/NEZAPOJUJÍ RODIČE DO DĚNÍ V MATEŘSKÉ ŠKOLE?

Jakým způsobem zapojují pedagogové rodiče do dění v mateřské škole?

U této otázky mohli respondenti uvést více možností. Nejčastěji se objevoval způsob organizace neformálních setkání s ostatními rodiči (66,7 %), dále finanční a materiální podpora ze strany rodičů (58,7 %), následována možností být po domluvě přítomni v MŠ (31,7 %). Graf č. 25 dále ukazuje, že se rodiče mohou účastnit společných výletů (27 %), a že pro ně mateřské školy organizují přednášky (28,6 %). Do dění v MŠ rodiče nezapojuje 9,5 % pedagogů.

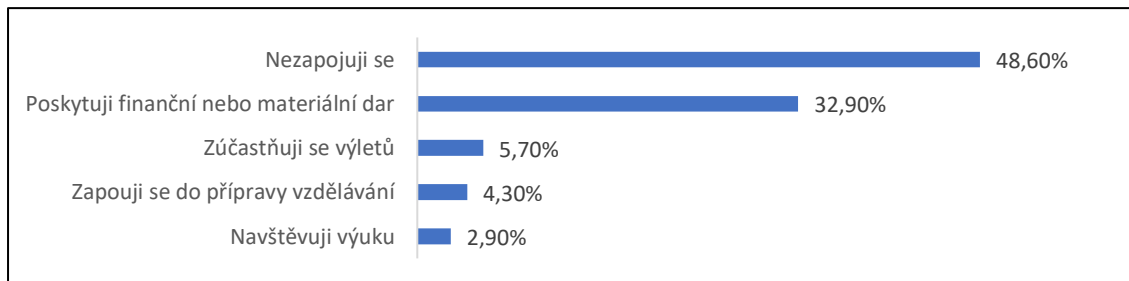
Graf č. 25: Jakým způsobem pedagogové zapojují rodiče do dění MŠ

Jakým způsobem se zapojují rodiče do dění v MŠ?

U této otázky mohli dotazovaní rodiče uvést více možností. Nejčastěji rodiče uváděli, že se do dění v MŠ nezapojují (48,6 %), nebo že poskytují škole finanční či materiální dar (32,9 %). V grafu č. 26 je uvedeno, že školních výletů se zúčastňuje 5,7 % rodičů a do přípravy se zapojuje 4,3 % rodičů. V počtu jednotek se rodiče vyjadřovali, že *nemají možnost, nebo pokud je potřeba; či na školkových akcích typu besídky.*

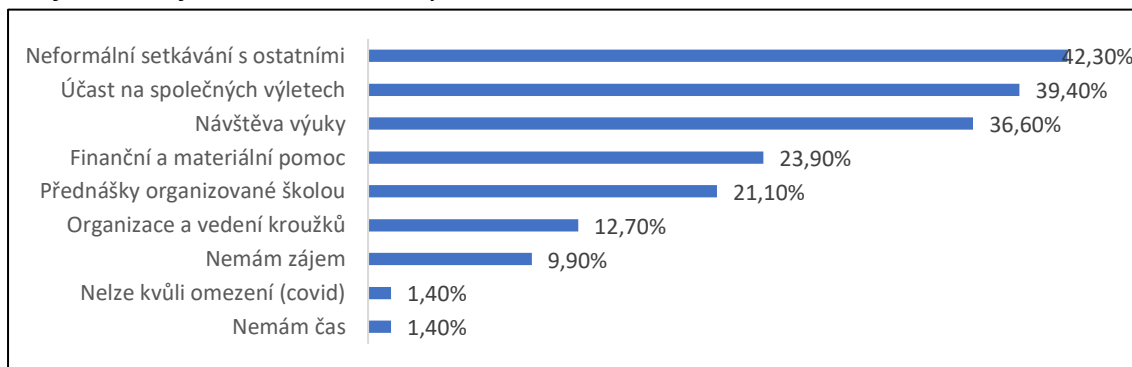
Graf č. 26: Jakým způsobem se rodiče zapojují do dění v MŠ

Pokud by rodiče měli možnost, jakých aktivit by se rádi zúčastnili?

U této otázky mohli dotazovaní rodiče uvést více možností. Graf č. 27 ukazuje, že nejraději by se rodiče zúčastňovali neformálního setkávání s ostatními rodiči (42,3 %). Zájem by měli dále o účast na společných výletech (39,4 %) a rádi by navštívili výuku (36,6 %). Finanční a materiální pomoc by rádo poskytlo 23,9 % a přednášek organizovaných školou by se zúčastnilo 21,1 %. Zájmové kroužky v MŠ by rádo organizovalo 12,7 % respondentů. O žádné aktivity nemá zájem 9,9 % rodičů.

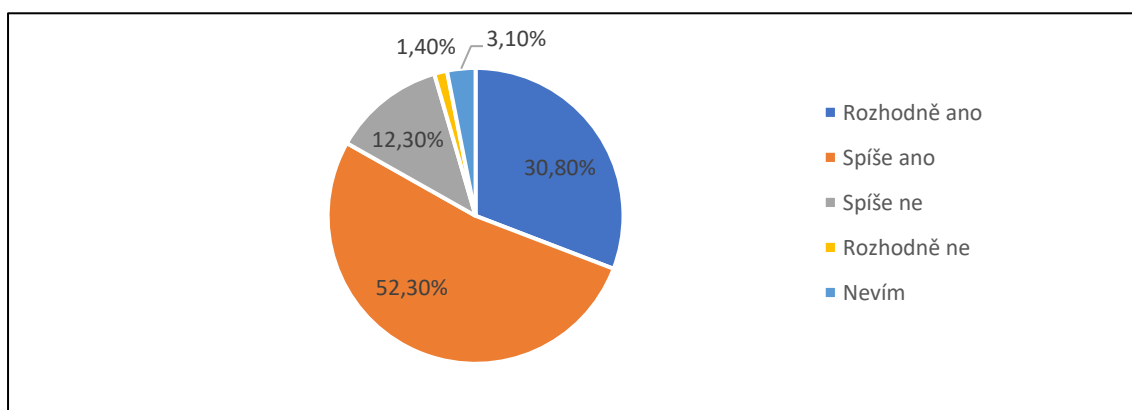
Graf č. 27: Zájem rodičů o aktivity v MŠ

Je podle pedagogů spolupráce s rodiči dostatečná?

Jak ukazuje graf č. 28, celkem 54 pedagogů považuje spolupráci za dostatečnou, jejich odpověď byla *rozhodně ano* (30,8 %) nebo *spíše ano* (52,3 %). Z dotazovaných 8 (12,3 %) pedagogů považuje spolupráci *spíše za nedostatečnou*. Jeden pedagog vybral možnost *rozhodně ne* a dva respondenti *neví*.

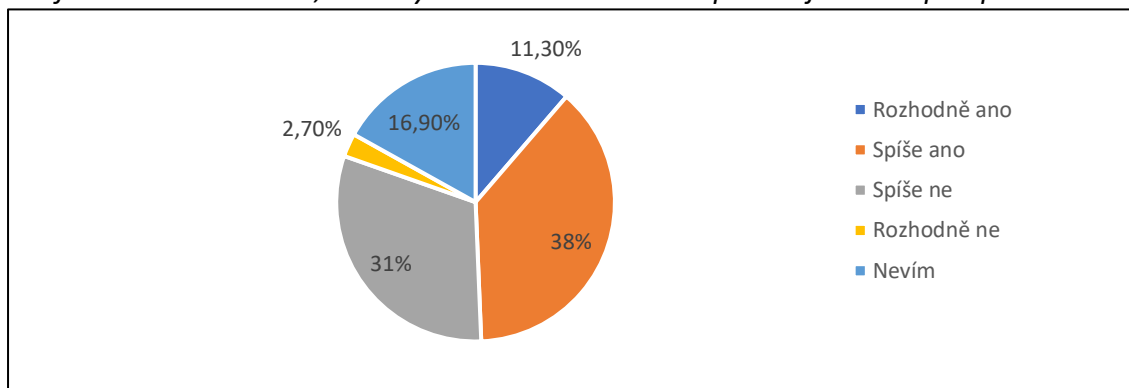
Graf č. 28: Spokojenost se spoluprací s rodiči ze strany pedagogů

Myslí si rodiče, že by měla škola dělat více pro vzájemnou spolupráci?

Z grafu č. 29 vyplývá, že 27 (38 %) dotazovaných rodičů uvedlo, že *spíše ano* a 8 (11,3 %) dotazovaných zvolilo možnost *rozhodně ano*. *Spíše ne* uvedlo 22 (31 %) respondentů a *rozhodně ne* dva dotazovaní (2,7 %). Celkem 12 (16,9 %) rodičů *neví*.

Graf č. 29: Názor rodičů, zdali by měla škola dělat více pro vzájemnou spolupráci

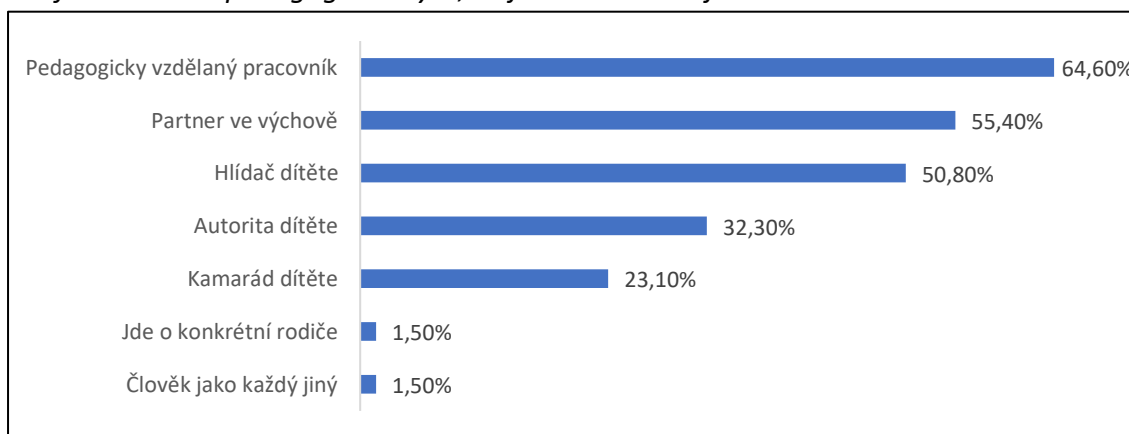

VO: JAK RODIČE VNÍMAJÍ UČITELE?

Jak si pedagogové myslí, že je rodiče vnímají?

U této odpovědi mohli pedagogové zaškrtnout více možností. Dle grafu č. 30 se většina pedagogů domnívá, že se na ně rodiče dívají jako na pedagogicky vzdělaného pracovníka (64,6 %) a partnera ve výchově dítěte (55,4 %). Velká část pedagogů se cítí být vnímána jako hlídač dítěte v době, kdy jsou rodiče v zaměstnání (50,8 %). Pro 32,3 % rodičů je pedagog autoritou dítěte a pro 23,1 % kamarádem dítěte.

Graf č. 30: Jak si pedagogové myslí, že je rodiče vnímají

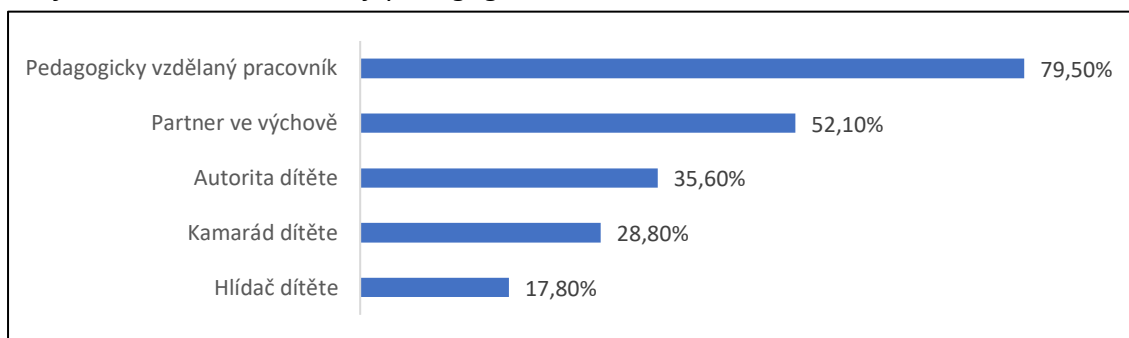

Jak rodiče vnímají pedagoga v MŠ?

U této odpovědi mohli rodiče zaškrtnout více možností. Nejčastěji rodiče považují učitele za pedagogicky vzdělané pracovníky (79,5 %). Dále jsou pro ně pedagogové partnery ve výchově a vzdělávání dítěte (52,1 %). Graf č. 31 ukazuje, že pro 35,6 % rodičů jsou učitelé

autoritou pro dítě a 28,8 % jsou pro děti kamarády. Za hlídače dítěte, kdy se o ně rodič nemůže starat, považuje pedagoga 17,8 % rodičů.

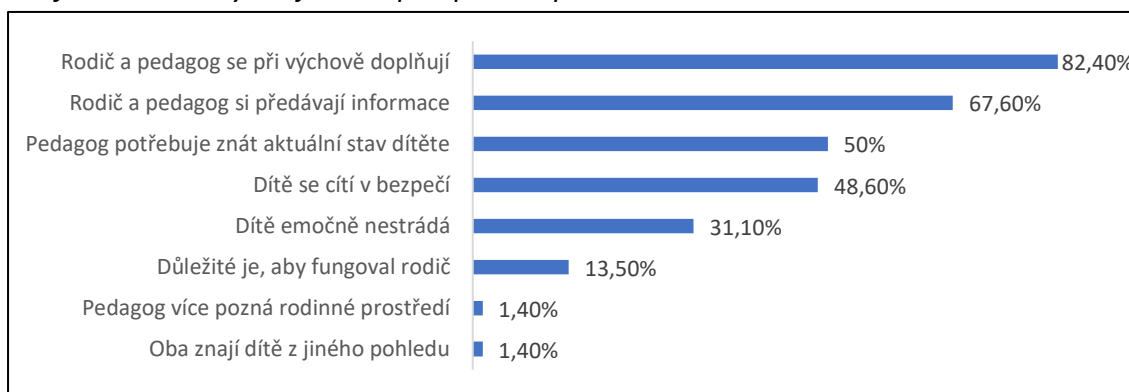
Graf č. 31: Jak rodiče vnímají pedagoga MŠ

V čem si rodiče myslí, že je vzájemná spolupráce důležitá?

U této odpovědi mohli rodiče zaškrtnout více možností. Z grafu č. 32 je zřejmé, že 82,4 % respondentů si myslí, že je spolupráce důležitá pro to, aby se pedagog a rodič při výchově doplňoval, pro 67,6 % respondentů je spolupráce důležitá z důvodu toku informací. Celkem 50 % rodičů se domnívá, že pedagog potřebuje být informovaný o aktuálním stavu dítěte. Z dotazovaných rodičů 48,6 % považuje spolupráci za důležitou, aby se dítě cítilo v bezpečí a 31,1 %, aby dítě emočně nestrádalo. Důležitost fungování rodiče uvedlo 13,5 %.

Graf č. 32: Důvody vzájemné spolupráce z pohledu rodiče

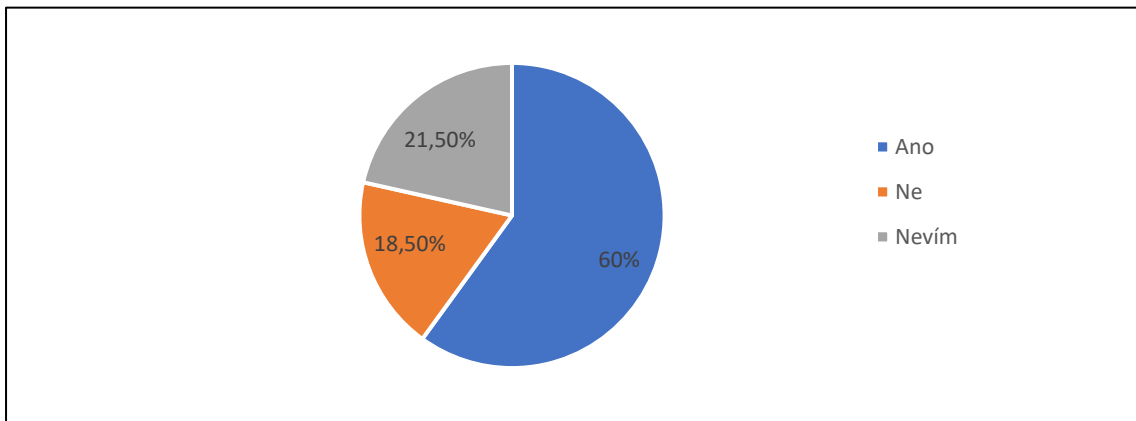
VO: MAJÍ UČITELÉ V MATEŘSKÝCH ŠKOLÁCH MOŽNOST SEZNÁMIT SE S EFEKTIVNÍMI ZPŮSOBY KOMUNIKACE?

Mají pedagogové možnost zúčastnit se kurzů efektivní komunikace hrazených MŠ?

Z grafu č. 33 vyplývá, že 39 (60 %) oslovených pedagogů ví, že jejich mateřská škola zajišťuje kurzy efektivní komunikace, a že se mohou přihlásit. Naopak 12 (18,5 %) respondentů uvedlo, že jejich MŠ kurzy nezajišťuje a 14 (21,5 %) pedagogů neví.

Z kurzů, které si pedagogové mohou vybrat, zmiňovali kurzy v rámci dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků (DVPP), Národního pedagogického institutu (NPI) a Národního ústavu pro vzdělávání (NÚV).

Graf č. 33: Povědomí pedagogů o kurzu efektivní komunikace

6 DISKUZE A ZÁVĚREČNÉ SHRNUÍ

Bez komunikace to v mateřské škole nejde. Při každodenním kontaktu spolu komunikují pedagogové, děti, rodiče i vedení a ostatní zaměstnanci mateřské školy. Komunikace mezi pedagogem a rodičem je důležitou součástí výchovy a vzdělávání směřující k rozvoji dítěte. Každý jedinec je ovšem individuální osobností s vlastními názory, s jiným temperamentem a charakterem. Ve vzájemné komunikaci mezi pedagogem a rodičem se tak mohou vyskytnout překážky, které v konečném důsledku mohou mít negativní vliv na prospěch dítěte. Zkoumáním těchto bariér a hledáním možných řešení pro odstranění překážek v komunikaci se zabývala praktická část bakalářské práce. Dále bylo v rámci dotazníkového šetření zkoumáno, jaké jsou nejčastější metody komunikace mezi pedagogy a rodiči, a zda-li existuje rozdíl v komunikaci mezi rodičem a pedagogem v mateřské škole na vesnici a ve městě.

V rámci dotazníkového šetření nebyl zjištěn rozdíl v komunikaci mezi pedagogy a rodiči ve městě nad 3. tis. obyvatel a v obci do 3 tis. obyvatel.

VO: Jaké jsou bariéry v komunikaci mezi rodičem a pedagogem v mateřské škole?

Za největší bariéru ve vzájemné komunikaci považují pedagogové nezáměr rodičů a nedostatek času pro sdělování informací, což koresponduje s faktory procesu komunikace uvedenými v teoretické části bakalářské práce. Velká část pedagogů uvedla, že rodiče neradi přijímají kritiku. Pro zlepšení situace učitelé navrhovali konzultační hodiny, neformální setkávání rodičů s dětmi a budování vzájemné důvěry. Největší procento dotazovaných rodičů žádnou bariéru ve vzájemné komunikaci nevidí. Jako nejčastěji zmiňovanou překážku uváděli rodiče nedostatek času pro výměnu informací a nedostatečné podmínky pro vzájemnou komunikaci ze strany mateřské školy. Rodiče se také obávají případné kritiky, že by se odrazila v přístupu pedagoga k jejich dítěti, na což upozorňuje Feřtek (2011) v teoretické části bakalářské práce v kapitole věnující se chybám ze strany rodičů. Nejvíce zmiňovaným návrhem pro zlepšení situace ze strany rodičů byly konzultační hodiny a neformální setkávání s pedagogy a ostatními rodiči.

VO: Jaké jsou nejčastější formy komunikace mezi pedagogy a rodiči?

Prostřednictvím výzkumného šetření bylo zjištěno, že nejčastější a také nejpříjemnější formou komunikace, kterou pedagogové s rodiči používají, je osobní kontakt při

předávání a vyzvedávání dětí. Tento prostředek komunikace považují pedagogové za nejefektivnější a nejjednodušší. Naopak jako nepříjemnou komunikaci shledávají e- mailové a SMS zprávy a telefonické hovory následované konzultačními hodinami. Jako nejčastější důvod zmíněných nepříjemných prostředků komunikace uváděli pedagogové, že se potřebují na setkání s rodiči připravit a že se obávají, co po nich budou rodiče požadovat. Domnívám se, že tyto obavy by byly na místě, pokud by pedagogové vybrali za nepříjemnou formu komunikace osobní setkání, kterou ovšem považují za nejpříjemnější. Pro zlepšení vzájemné komunikace navrhovali pedagogové mimo jiné konzultační hodiny, které ale zároveň považují za nepříjemné, jelikož se obávají, co po nich budou rodiče chtít.

Rodiče pro kontakt s pedagogem nejčastěji používají osobní setkání při předávání a vyzvedávání dětí. Tento prostředek komunikace je pro rodiče také nejpříjemnější a nejjednodušší, díky němuž se informace co nejrychleji dostanou k příjemci. Výzkumné šetření ukázalo, že za nepříjemnou komunikaci považují rodiče komunikační kanály v tomto pořadí - nástěnky, telefonický kontakt, konzultační hodiny, SMS zprávy, e-mail. Nástěnky jsou druhým zmiňovaným prostředkem rodičů, odkud získávají informace. Pro zlepšení vzájemného vztahu by bylo vhodnější zvolit jiný způsob předávání informací, aby se rodiče v mateřské škole cítili lépe informováni.

VO: Jsou informace, které dostávají rodiče od pedagogů, dostatečné? Jaké informace rodiče od pedagogů nejvíce vyžadují?

Výsledky dotazníkového šetření ukázaly, že jak rodiče, tak pedagogové považují za hlavního iniciátora vzájemné komunikace učitele mateřské školy. Nejčastěji rodiče zajímá chování svých dětí a zařazení dětí do kolektivu. Dle rodičů je pedagogové nejčastěji informují o úspěších dítěte, akcích školy a nevhodném chování. Učitelé uvedli, že nejčastěji informují rodiče o všem, co je potřeba, dále o chování a prospěchu dětí. Informace, které dotazovaní rodiče od pedagogů dostávají, jsou pro většinu dostačující, přesto 11 rodičů z celkového počtu 73 respondentů uvedlo, že jsou informace spíše nedostačující a pro dva rodiče jsou informace rozhodně nedostatečné.

VO: Jak se zapojují/nezapojují rodiče do dění v mateřské škole?

Do dění v mateřské škole zapojují pedagogové rodiče zejména v rámci neformálních setkání a možnosti finanční a materiální pomoci. Dále výsledky ukázaly, že rodiče mohou v některých školách navštívit výuku, zúčastnit se společného výletu či školou organizovaných přednášek. Většina rodičů se ovšem do dění v mateřské škole nezapojuje, maximálně poskytuje škole finanční nebo materiální dar. Zároveň si téměř polovina rodičů myslí, že by škola měla dělat více pro vzájemnou spolupráci. Pokud by měli rodiče možnost se více zapojit, preferovali by neformální setkávání, společné výlety a možnost navštívit výuku. Budování vzájemných vztahů přispívá k rozvoji dítěte, nicméně jak uvádí Feřtek (2011), rodič nesmí mít pocit, že je do něčeho tlačěn a pedagog musí zachovávat zásadu dobrovolnosti.

VO: Jak rodiče vnímají učitele?

Výsledky dotazníku ukázaly, že velká část pedagogů se domnívá, že je rodiče vnímají pouze jako hlídače svých dětí po dobu, kdy oni sami se o dítě starat z důvodu pracovních povinností nemohou. Nejvíce se ale učitelé z pohledu rodičů vidí jako pedagogicky vzdělaní pracovníci a partneři ve výchově dětí. Sami rodiče vnímají nejčastěji učitele MŠ jako pedagogicky vzdělané zaměstnance a partnery ve výchově jejich dětí, kteří jsou pro děti zároveň autoritou i kamarádem. Jako hlídače dětí vnímá pedagogy nejmenší procento rodičů.

VO: Mají učitelé v mateřských školách možnost seznámit se s efektivními způsoby komunikace s rodiči?

Vzájemnou komunikaci je možné ze strany pedagogů podpořit kurzy efektivní komunikace. Více než polovina oslovených pedagogů má možnost se těchto kurzů hrazených mateřskou školou zúčastnit. Ostatní učitelé o této možnosti neví nebo jim je škola nenabízí.

ZÁVĚR

Bakalářská práce se zabývala komunikací mezi pedagogy v MŠ a rodiči, které mají umístěné své děti v mateřské škole, a hledala možné bariéry, které brání vytvoření vzájemného partnerského vztahu mezi rodičem a pedagogem. Jednalo se o kvantitativní výzkum formou dotazníkového šetření.

V teoretické části se práce zabývá definováním pojmu komunikace, jejími funkcemi a zásadami efektivní komunikace. Dále uvádí formy a metody spolupráce mezi pedagogy mateřské školy a rodiči. Specifikuje možné komunikační bariéry z teoretického hlediska a popisuje prevenci těchto komunikačních překážek.

Hlavním cílem praktické části bylo zjistit, jaké jsou bariéry v komunikaci mezi pedagogem a rodičem v mateřské škole a pokusit se nalézt řešení pro jejich předcházení nebo odstranění. Dílčím cílem bylo zjistit, jaké jsou nejčastější formy komunikace a zdali existuje rozdíl v komunikaci mezi rodičem a pedagogem na vesnici a ve městě.

Z výzkumného šetření vyplývá, že největším problémem ve vzájemné komunikaci mezi rodičem a pedagogem je nedostatek času. Oba aktéři by rádi věnovali tomu druhému více času pro výměnu informací. Řešením se nabízí konzultační hodiny a neformální setkávání rodičů s dětmi a pedagogy. Překážkou ovšem může být opět čas, kdy se rodiče musí přizpůsobovat termínům konzultačních hodin nebo jim pracovní povinnosti nedovolují se účastnit neformálních setkání pořádaných mateřskou školou většinou v brzkých odpoledních hodinách.

Osobní setkání pedagoga s rodičem je nejčastější a také nejpříjemnější formou komunikace. Důvodem je rychlost informace, která se dostane k příjemci. Opět zde však hraje roli čas. Učitel se musí při předávání a vyzvedávání dětí věnovat primárně dětem ve třídě, proto je zde čas pouze na pár vět. V případě, že rodič požaduje řešit nějaký problém, doporučuji konzultační hodiny nebo jiné osobní setkání v soukromí.

Nebyl zjištěn rozdíl v komunikaci mezi pedagogy a rodiči ve městě a v obci.

Důvěra mezi rodiči a pedagogy ovlivňuje celkový rozvoj dítěte, a proto by měli oba aktéři zohledňovat tento fakt při vzájemném kontaktu. Používat prostředky efektivní komunikace, nebrat si věci osobně a myslet vždy na dobro dětí.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A ZDROJŮ

- Čapek, R. (2013). *Učitel a rodič. Spolupráce, třídní schůzka, komunikace*. Grada.
- DeVito, J. (2008). *Základy mezilidské komunikace*. Grada.
- Feřtek, T. (2011). *Rodiče vítáni: praktický návod, jak usmířit rodiče a učitele našich dětí*. Yinachi.
- Gavora, P. (2005). *Učitel a žáci v komunikaci*. Paido.
- Gavora, P. (2000). *Úvod do pedagogického výzkumu*. Paido.
- Koťátková, S. (2008). *Dítě a mateřská škola*. Grada.
- Lážová, L. (2013). *Mateřská škola komunikuje s rodiči. Výměna informací, řešení problémů*. Portál.
- Lindner, U. (2019). *Pozor, rodiče ve školce!* Portál.
- Mikuláščík, M. (2010). *Komunikační dovednosti v praxi*. Grada.
- MŠMT. (2021, 24. srpna). *RVP PV září 2021*. <https://www.msmt.cz/file/56051/>
- Nakonečný, M. (2020). *Sociální psychologie*. Triton.
- Nelešovská, A. (2005). *Pedagogická komunikace v teorii a praxi*. Grada.
- Opravilová, E., & Gebhartová, V. (2011). *Rok v mateřské škole*. Portál.
- Procházka, M. (2017). Učitel mateřské školy a rodiče. In. Svobodová, E., Vítečková, M. a kol. (2017). *Osobnost předškolního pedagoga* (s. 114 – 130). Portál.
- Průcha, J., Walterová, E., & Mareš, J. (2013). *Pedagogický slovník*. Portál.
- Rabušicová, M., Šedřová, K., Trnková, K., & Čiháček, V. (2004). *Škola a (versus) rodina*. Masarykova univerzita.
- Syslová, Z. (2013). *Profesní kompetence učitelky mateřské školy*. Grada.
- Vybíral, Z. (2005). *Psychologie komunikace*. Portál.
- Vymětal, J. (2007). *Průvodce úspěšnou komunikací: efektivní komunikace v praxi*. Grada.

Webster-Stratton, C. (1999). *How to promote children's social and emotional competence*. SAGE Publications Ltd.

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha 1: Dotazník pro rodiče

Příloha 2: Dotazník pro pedagogy

PŘÍLOHA 1: DOTAZNÍK PRO RODIČE

Dobrý den,

jmenuji se Dita Alföldi a jsem studentkou 3. ročníku oboru Učitelství pro mateřské školy na Pedagogické fakultě Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích. V současné době zpracovávám bakalářskou práci na téma „Bariéry v komunikaci mezi pedagogy v mateřské škole a rodiči“. Cílem práce je zjistit, jaké překážky se objevují ve vzájemné komunikaci mezi pedagogem a rodičem.

Ráda bych Vás požádala o vyplnění dotazníku pro výzkumné šetření mé bakalářské práce. Na některé otázky je možná pouze jedna odpověď, některé nabízejí více možností. Dotazník je zcela anonymní a slouží pouze pro účely výzkumu mé práce. Děkuji Vám za čas a ochotu.

1. Váš věk:
 - a. 20–30 let
 - b. 31–40 let
 - c. 41 let a více

2. Vaše nejvyšší dosažené vzdělání:
 - a. Základní
 - b. Středoškolské zakončené výučním listem
 - c. Středoškolské zakončené maturitní zkouškou
 - d. Vysokoškolské

3. Vaše dítě navštěvuje mateřskou školu:
 - a. v obci (do 3 tis. obyvatel)
 - b. ve městě (nad 3 tis. obyvatel)

4. Jaký prostředek komunikace se školou NEJČASTĚJI používáte?
 - a. Telefonický kontakt
 - b. Osobní kontakt při předávání / vyzvedávání dětí

- c. Konzultační hodiny
- d. E-mailová komunikace
- e. SMS zprávy
- f. Zprávy od dětí
- g. Zprávy od ostatních rodičů
- h. Nástěnky
- i. Jiný (prosím uveďte)

5. Proč NEJČASTĚJI používáte výše uvedený prostředek komunikace se školou?

Možnost více odpovědí.

- a. Považuji ho za nejefektivnější
- b. Je pro mě nejjednodušší
- c. Pedagog jinak komunikovat nechce
- d. Na jiný způsob komunikace nemám čas
- e. Jiný (prosím uveďte)

6. Jaký prostředek komunikace se školou je pro vás NEJPŘÍJEMNĚJŠÍ?

- a. Telefonický kontakt
- b. Osobní kontakt při předávání / vyzvedávání dětí
- c. E-mailová komunikace
- d. SMS zprávy
- e. Zprávy od dětí
- f. Zprávy od ostatních rodičů
- g. Nástěnky
- h. Jiný (prosím uveďte)

7. Proč je uvedený způsob komunikace pro vás NEJPŘÍJEMNĚJŠÍ?

Možnost více odpovědí.

- a. Nemusím být v přímém kontaktu s pedagogem
- b. Upřednostňuji osobní kontakt s pedagogem
- c. Mohu se na setkání s pedagogem předem připravit

- d. Informace se rychle dostanou k příjemci
- e. Zprávy si mohu v klidu přečíst, až na to budu mít čas
- f. Je pro mě nejjednodušší
- g. Jiný (prosím uveďte)

8. Jaký způsob komunikace je pro vás NEPŘÍJEMNÝ?

- a. Telefonický kontakt s pedagogem
- b. Osobní kontakt s pedagogem
- c. E-mailová komunikace se školou
- d. SMS zprávy
- e. Nástěnky
- f. Jiný (prosím uveďte)

9. Proč je uvedený způsob komunikace pro vás NEPŘÍJEMNÝ?

Možnost více odpovědí.

- a. Bojím se, co po mě bude pedagog požadovat
- b. Potřebuji se na setkání s pedagogem předem připravit
- c. Je pro mě těžké přijímat připomínky o svém dítěti
- d. Těžko zvládám osobní kontakt s pedagogem bez emocí
- e. Pedagog požaduje okamžitou odpověď
- h. Jiný (prosím uveďte)

10. Jakým způsobem NEJČASTĚJI získáváte informace o dění ve školce?

- a. Při osobním kontaktu s pedagogy
- b. Od svých dětí
- c. Na webových stránkách školy
- d. Na nástěnkách ve škole
- e. Od jiných rodičů
- f. Telefonicky
- g. SMS zprávou
- h. Jiný (prosím uveďte)

11. Jaké informace vás NEJVÍCE o dění ve školce zajímají?

- a. Chování dítěte
- b. Prospěch dítěte
- c. Nedostatky a slabé stránky dítěte
- d. Nadání dítěte a jeho silné stránky
- e. Způsob vzdělávání a náplň dne ve školce
- f. Zařazení dítěte do kolektivu
- g. Akce školy
- h. O dění ve škole se nezajímám
- i. Jiné (prosím uveďte)

12. Jaké informace o dění v mateřské škole NEJČASTĚJI dostáváte od učitele?

- a. Pochvaly a úspěchy dítěte
- b. Co se dítěti nepovedlo
- c. Zlobivé chování
- d. Špatné stravování
- e. Akce školy
- f. Jiné (prosím uveďte)

13. Jak často se školou komunikujete?

- a. Denně při příchodu a odchodu dětí
- b. Pouze na třídních schůzkách
- c. Při akcích pořádaných školou (besídky apod.)
- d. Pouze při omlouvání dětí
- e. Pouze vyskytne-li se nějaký problém
- f. O dění ve školce se nezajímám
- g. Jiné (prosím uveďte)

14. Jsou pro vás informace, které dostáváte od pedagogů dostatečné?

- a. Rozhodně ano
- b. Spíše ano

- c. Spíše ne
- d. Rozhodně ne

15. Jak vnímáte učitele vašeho dítěte? Možnost více odpovědí. Je pro mě:

- a. Pedagogicky vzdělaný pracovník pro práci v MŠ
- b. Kamarád dítěte
- c. Autoritou dítěte
- d. Hlídačem dítěte v době, kdy se nemohu o dítě starat
- e. Partner ve výchově a vzdělávání dítěte
- f. Jinak (prosím uveďte)

16. Jakým způsobem se zapojujete do dění v MŠ? Možnost více odpovědí.

- a. Navštěvuji výuku
- b. Pořádám přednášky či zájmové kroužky ve škole
- c. Zúčastňuji se školních výletů
- d. Zapojuji se do přípravy vzdělávacích programů
- e. Poskytuji škole finanční nebo materiální podporu
- f. Nezapojuji se
- g. Jiné (prosím uveďte)

17. Pokud byste měl(a) možnost, jakých aktivit byste se rád(a) ve škole zúčastnil(a)?

Možnost více odpovědí.

- a. Návštěva výuky
- b. Účast na společných výletech
- c. Organizace a vedení zájmových kroužků pro děti
- d. Přednášky organizované školou
- e. Neformální setkávání s ostatními rodiči
- f. Finanční a materiální pomoc škole
- g. Nemám zájem
- h. Jiné (prosím uveďte)

18. Kdo by měl být podle vás hlavním iniciátorem vzájemné spolupráce?

- a. Rodič
- b. Pedagog
- c. Jiné (prosím uveďte)

19. Myslíte si, že by škola měla dělat více pro spolupráci s rodiči?

- a. Rozhodně ano
- b. Spíše ano
- c. Spíše ne
- d. Rozhodně ne
- e. Nevím

20. V čem si myslíte, že je spolupráce mezi rodičem a pedagogem v MŠ důležitá pro správný rozvoj dítěte? Možnost více odpovědí.

- a. Rodič a pedagog se při výchově a vzdělávání doplňují
- b. Rodič a pedagog si předávají informace o dítěti
- c. Pedagog potřebuje znát aktuální stav dítěte
- d. Dítě se cítí v bezpečí
- e. Dítě emočně nestrádá
- f. Důležité je, aby fungoval rodič
- g. Jiné (prosím uveďte)

21. Jakou připomínku k výuce dětí v MŠ jste učitelům v minulosti sdělil(a)? Prosím uveďte.

.....

22. Jak reaguje škola na vaše připomínky?

- a. Okamžitě reaguje
- b. Připomínky si vyslechne, něco zlepší
- c. Připomínky si vyslechne, ale nic dalšího nepodniká
- d. Nemá o mé názory zájem
- e. Žádné připomínky a náměty škole nesdělují

f. Jiné (prosím uveďte)

23. Jaké bariéry vidíte v komunikaci mezi vámi a školou?

- a. Nedostatek času pro komunikaci s pedagogy
- b. Obava, jak se bude pedagog chovat k dítěti, když vynesu námitku
- c. Nevstřícné chování ze strany pedagoga
- d. Nedůvěra v pedagoga
- e. Škola nevytváří pro spolupráci podmínky
- f. Žádné
- g. Jiné (prosím uveďte)

24. Jaké máte nápady na zlepšení komunikace mezi vámi a rodiči?

Prosím uveďte

PŘÍLOHA 2: DOTAZNÍK PRO PEDAGOGY V MŠ

Dobrý den,

jmenuji se Dita Alföldi a jsem studentkou 3. ročníku oboru Učitelství pro mateřské školy na Pedagogické fakultě Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích. V současné době zpracovávám bakalářskou práci na téma „Bariéry v komunikaci mezi pedagogy v mateřské škole a rodiči“. Cílem práce je zjistit, jaké překážky se objevují ve vzájemné komunikaci mezi pedagogem a rodičem.

Ráda bych Vás požádala o vyplnění dotazníku pro výzkumné šetření mé bakalářské práce. Na některé otázky je možná pouze jedna odpověď, některé nabízejí více možností. Dotazník je zcela anonymní a slouží pouze pro účely výzkumu mé práce. Děkuji Vám za čas a ochotu.

1. Váš věk:
 - a. 20–30 let
 - b. 31–40 let
 - c. 41 let a více

2. Vaše dosažené vzdělání:
 - a. Střední pedagogické vzdělání
 - b. Vyšší pedagogické vzdělání
 - c. Vysokoškolské pedagogické vzdělání
 - d. Jiné (prosím uveďte)

3. Jak dlouho vykonáváte profesi pedagoga v MŠ?
 - a. 1–5 let
 - b. 6–10 let
 - c. 11–15 let
 - d. 16 let a více

4. Profesi pedagoga v mateřské škole vykonáváte:
 - a. v obci (do 3 tis. obyvatel)

b. ve městě (nad 3 tis. obyvatel)

5. Jakým způsobem NEJČASTĚJI komunikujete s rodiči?

- a. Telefonicky
- b. Osobně při předávání / vyzvedávání dětí
- c. V rámci konzultačních hodin
- d. Prostřednictvím e-mailové komunikace
- e. Prostřednictvím SMS zpráv
- f. Prostřednictvím informací na nástěnkách
- g. Jiný (prosím uveďte)

6. Proč NEJČASTĚJI používáte výše uvedený prostředek komunikace s rodiči?

Možnost více odpovědí.

- a. Považuji ho za nejefektivnější
- b. Je pro mě nejjednodušší
- c. Rodiče jinak komunikovat nechtějí
- d. Na jiný způsob komunikace nemám čas
- e. Jiný důvod (prosím uveďte)

7. Jaký způsob komunikace s rodiči je pro vás NEJPŘÍJEMNĚJŠÍ?

- a. Telefonický kontakt
- b. Osobní kontakt při předávání / vyzvedávání dětí
- c. Konzultační hodiny
- d. E-mailová komunikace
- e. SMS zprávy
- f. Nástěnky
- g. Jiný (prosím uveďte)

8. Proč je uvedený způsob komunikace pro vás NEJPŘÍJEMNĚJŠÍ? Možnost více odpovědí.

- a. Nemusím být v přímém kontaktu s rodiči
- b. Upřednostňuji osobní kontakt s rodiči

- c. Mohu se na setkání s rodiči připravit
- d. Je pro mě nejjednodušší
- e. Mohu okamžitě reagovat na vzniklou situaci
- f. Jiný důvod (prosím uveďte)

9. Jaký způsob komunikace s rodiči je pro vás NEPŘÍJEMNÝ?

- a. Telefonický kontakt
- b. Osobní kontakt při předávání / vyzvedávání dětí
- c. Konzultační hodiny
- d. E-mailová komunikace se školou
- e. SMS zprávy
- f. Nástěnky
- g. Jiný (prosím uveďte)

10. Proč je uvedený způsob komunikace pro vás NEPŘÍJEMNÝ? Možnost více odpovědí.

- a. Bojím se, co po mě budou rodiče požadovat
- b. Potřebuji se na setkání s rodiči vždy připravit
- c. Je pro mě těžké přijímat připomínky od rodičů
- d. Těžko zvládám kontakt s rodiči bez emocí
- e. Jiný důvod (prosím uveďte)

11. Jak často s rodiči komunikujete?

- a. Denně při příchodu a odchodu dětí
- b. Pouze během konzultačních hodin
- c. Pouze na třídních schůzkách
- d. Při akcích pořádaných školou (besídky apod.)
- e. Pouze při omlouvání dětí
- f. Pouze vyskytne-li se nějaký problém
- g. Jiné (prosím uveďte)

12. Domníváte se, že je frekvence komunikace mezi vámi a rodiči dostatečná?

- a. Rozhodně ano
- b. Spíše ano
- c. Spíše ne
- d. Rozhodně ne
- e. Nevím

13. Jaké informace z mateřské školy NEJČASTĚJI předáváte rodičům?

- a. Chování dítěte
- b. Prospěch dítěte
- c. Nedostatky a slabé stránky dítěte
- d. Nadání a silné stránky dítěte
- e. Způsob vzdělávání a náplň dne ve školce
- f. Akce školy
- g. Jiné (prosím uveďte)

14. S jakým nepříjemným chováním k vaší osobě ze strany rodiče jste se někdy setkal(a)? Možnost více odpovědí.

- a. Rodič ke mně byl vulgární
- b. Rodič na mě zvyšoval hlas
- c. Rodič vůči mně použil násilí
- d. Nemám žádné nepříjemné zkušenosti s rodiči
- e. Jiné (prosím uveďte)

15. Jaká byla dle vašeho názoru motivace rodiče k tomuto nepříjemnému chování?

.....

16. Jak si myslíte, že vás rodiče jako pedagoga vnímají? Možnost více odpovědí.

Jsem pro ně:

- a. Pedagogicky vzdělaný pracovník pro práci v MŠ
- b. Kamarád dítěte
- c. Autoritou dítěte

- d. Hlídačem dítěte v době, kdy se nemohou o dítě starat
- e. Partnerem ve výchově a vzdělávání dítěte
- f. Jiné (prosím uveďte)

17. Jakým způsobem zapojujete rodiče do dění v MŠ? Možnost více odpovědí.

- a. Mohou být po domluvě přítomni v MŠ
- b. Mohou se účastnit společných výletů
- c. Je jim dána možnost organizace a vedení zájmových kroužků v MŠ
- d. Připravujeme pro rodiče přednášky organizované školou
- e. Organizujeme neformální setkávání s ostatními rodiči a dětmi
- f. Finanční a materiální pomoc škole
- g. Rodiče do dění v MŠ nezapojujeme
- h. Jiné (prosím uveďte)

18. Kdo by měl být podle vás hlavním iniciátorem vzájemné spolupráce?

- a. Rodič
- b. Pedagog
- c. Někdo jiný (prosím uveďte)

19. Myslíte si, že je spolupráce s rodiči ve vaší MŠ dostatečná?

- a. Rozhodně ano
- b. Spíše ano
- c. Spíše ne
- d. Rozhodně ne
- e. Nevím

20. V čem zejména si myslíte, že je spolupráce mezi rodičem a pedagogem v MŠ důležitá pro správný rozvoj dítěte? Možnost více odpovědí.

- a. Rodič a pedagog se při výchově a vzdělávání doplňují
- b. Rodič a pedagog si předávají informace o dítěti
- c. Pedagog potřebuje znát aktuální stav dítěte
- d. Dítě se cítí v bezpečí

- e. Dítě emočně nestrádá
- f. Důležité je, aby fungoval hlavně rodič
- g. Jiné (prosím uveďte)

21. Jakou připomínku k výuce dětí v MŠ jste od rodičů v minulosti dostal(a)?

Prosím, uveďte.

.....

22. Jak reaguje vaše škola na připomínky od rodičů?

- a. Okamžitě reaguje
- b. Připomínky si vyslechne, něcolepší
- c. Připomínky si vyslechne, ale nic dalšího nepodniká
- d. Rodiče žádné připomínky neuvádějí
- e. Jiné (prosím uveďte)

23. Máte možnost účastnit se kurzů efektivní komunikace hrazených mateřskou školou?

- a. Ano
- b. Ne
- c. Nevím o tom

24. Jaké kurzy efektivní komunikace vám škola nabízí?

.....

25. Jaké bariéry vidíte v komunikaci mezi vámi a rodiči? Možnost více odpovědí.

- a. Nedostatek času pro komunikaci s rodiči
- b. Rodiče nemají zájem
- c. Rodiče nechtějí slyšet kritiku
- d. Nedůvěra mezi rodiči a pedagogy
- e. Škola nevytváří pro spolupráci podmínky

f. Žádné

g. Jiné (prosím uveďte)

26. Jaké máte nápady na zlepšení komunikace mezi vámi a rodiči?

Prosím uveďte